

ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಧಾನ ಸಭೆ

KARNATAKA LEGISLATIVE ASSEMBLY

Thursday, the 26th June 1980, Ashada 5, 1902 S.E.

The House met in the Assembly Chamber, Vidhana Soudha at Twelve of the Clock.

[MR. SPEAKER (SRI P. VENKATARAMANA) in the Chair.]

OBITUARY REFERENCES

MR. SPEAKER — With the most profound regret, I have to make a reference to the shocking and untimely demise of Sri Sanjay Gandhi, the younger son of the Prime Minister of India and also a Member of Parliament on the 23rd of June, 1980 in a ghastly air crash. When the news reached me, I was stunned to hear it and could not believe it for some time. The tragic death of Sri Sanjay Gandhi when he was only 33 years old, has rocked not only our country but also the whole world. Sri Sanjay Gandhi inspired the youth of the country and had made a distinct mark in the political scene of the country by his dynamism. It is most unfortunate that the hand of destiny should have cut short a life of promise, who was a hope of millions of our country. He rose like a meteor in the sky and disappeared. I am sure the House will join me in expressing our sincere and heart-felt condolences to Smt. Indira Gandhi and the Members of Sri Sanjay Gandhi's family in their hour of bereavement. May God give them fortitude to bear this irreparable loss.

To add to our misfortune, the country was gripped with one more sad occurrence in the death of Sri V. V. Giri on the 24th of June, 1980. It is with a heavy heart that I have to make a reference to the demise of Sri V. V. Giri, former President of India and the former Governor of Karnataka. Sri Giri had a long record of public service in varied capacities. He was a veteran trade unionist. He was a Minister for Labour in Madras and also at the Centre. In 1967 he was elected as the Vice-President of India and in that capacity was the Chairman of Rajya Sabha. Sri Giri was a great

parliamentarian and a national leader of repute. He was elected the President of India in 1969 which office he held for five years with distinction. The national award 'Bharatha Rathna' was conferred on Sri Giri in recognition of his services to the nation. Sri Giri's contacts with Bangalore are too well-known to need mention. His death is therefore, all the more poignant to us. As the Governor of Mysore he took active interest in the City Cleaning Campaign. I am sure the House will join me in conveying our sincere and heartfelt condolences to the Members of Sri Giri's family.

One more condolence reference I have to make to-day is about the demise of Smt. Yeshodhara Dasappa, who expired on 20th June, 1980. She was a Member of the Mysore Legislative Council from 1939 to 1941 and again from 1941 to 1944. She was elected to the Mysore Legislative Assembly in the third General Election. She was the Minister for Social Welfare during 1962 and resigned her Ministership on 4th January, 1966 on a matter of principle. She was closely associated with many Institutions of Cultural and Social importance.

I am sure the House will join me in expressing our sincere condolences to the members of the bereaved family.

ಶ್ರೀ ಎಸ್. ಬಂಗಾರಪ್ಪ (ಮಾನ್ಯ ಕಂದಾಯ ಮಂತ್ರಿಗಳು).—ಮಾನ್ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೇ, ತಾವು ಈಗ ತಾನೇ ತಿಳಿಸಿರುವ ಹಾಗೆ ಬಹಳ ದುಃಖದ ಸಮಯವು ನಾವು ಇಂದು ಇಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದೇವೆ. ಶ್ರೀಮಾನ್ ದಿ:ಸಂಜಯ್ ಗಾಂಧಿಯವರ ಬಗ್ಗೆ ತಾವು ವಿವರಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರಿ. ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ವಿಚಾರ ಧಾರೆಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಬರತಕ್ಕದ್ದನ್ನು ನಾವು ನೋಡಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೆ ಗುರಿ ಬಂದೇ ಇದ್ದಾಗ ದೇಶದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ದಾರಿ ಬೇರೆ ಆಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ನಾನು ಇದರಲ್ಲಿಯೇ ಈ ದಾರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಸಾಧನೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ, ದೇಶಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಜನತೆಗೋಸ್ಕರ ಎನ್ನತಕ್ಕ ಭಾವನೆ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಅದು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅವರ ಆ ಬಂದು ಗುರಿ ಮೆಚ್ಚತಕ್ಕ ಸಂಗತಿಯೇ ಆಗಿದೆ. ಸಂಜಯ್ ಗಾಂಧಿಯವರನ್ನು ನಾನು ಸುಮಾರು ಇತ್ತೀಚೆಗಷ್ಟೇ ಬಲ್ಲವನಾಗಿ ದ್ದೇನೆ. ಯುವಕರು ಮತ್ತೆ ಬಹಳ ಅಸಹ್ಯ ಮಾಡತಕ್ಕವರು, ಬಡವರ ಹಿತದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕೆಲಸಕಾರ್ಯಗಳು ಏನೇನು ಆಗಬೇಕು ಎನ್ನತಕ್ಕ ವಿಷಯಗಳು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಅವರು ಅದನ್ನು ಮಾಡಲೇಬೇಕು ಎನ್ನತಕ್ಕದ್ದನ್ನು ಹುಟ್ಟಿದ ಮತು ಭಲಿಂದ ಅದನ್ನು ಮಾಡಲೇಬೇಕು ಎನ್ನತಕ್ಕ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಎನ್ನತಕ್ಕದ್ದನ್ನು ಸಹ ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚಿದ್ದೇನೆ. ಮತ್ತೆ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಯುವ ಶಕ್ತಿ ಏನಿದೆ, ಆ ಯುವ ಶಕ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರಿದ್ದರೆ ಎನ್ನತಕ್ಕದ್ದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ವಿಧಿವಾಗಿರತಕ್ಕ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ. ನಾವು ಭಾನುವಾರದ ದಿವಸ ದೆಹಲಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆವು ಈ ಘಟನೆ ಸೋಮವಾರದ ದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆಂದು ನಮಗೆ ಕನಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅವರು ನಿಧನ ಹೊಂದಿದರು, ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ನಾವು ಸಂಭವಿಸಿತು ಎನ್ನತಕ್ಕ ಮಾತು ಬಂದಾಗ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಹ ಸಹಜವಾಗಿ ಅನುಮಾನ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಹ ಇದು ನಂಬಲಾರದ ವಿಷಯವೇ ಆಗಿತ್ತು. ಸುಮಾರು ೩೩ ವರ್ಷಗಳ ವಯಸ್ಸಿನ ಯುವಕ, ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ಸುಮಾರಾಗಿ ಮಾತನಾಡದೇ ಇರತಕ್ಕ ಜನ ಯಾರು ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನತಕ್ಕ ಭಾವನೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರತಕ್ಕ ಸಂದರ್ಭ ಮತ್ತೆ ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ರಾಷ್ಟ್ರಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡತಕ್ಕ ಪ್ರಮುಖ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾಗಿದ್ದರು ಮತ್ತು ನಾಯಕತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿರತಕ್ಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೂಡ ಪ್ರದರ್ಶನ ಮಾಡತಕ್ಕ ಸಂದರ್ಭ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಅವರಿಂದ

ಹೆಚ್ಚಿನದನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಇಂಥಾದ್ದರಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ೮-೮:೩೦ ಘಂಟೆ ಸುಮಾರಿಗೆ ವಿಷಯ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಆಗ ನಾವು ಕರ್ನಾಟಕ ಭವನದಲ್ಲೇ ಇದ್ದೆವು ಆಗ ನಾವು ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ನಂಬುವುದಕ್ಕೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎನ್ನತಕ್ಕ ಭಾವನೆ ಇತ್ತು. ಆದರೂ ಕೂಡ ನಾವು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಜನ ಜಾತ್ರೆ ಸೇರಿದ್ದರು ಅಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದ ಜನ ಬಾತ್ರೆಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅವರ ಮೇಲೆ ಎಷ್ಟು ಅಭಿಮಾನ ಇತ್ತು ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಏತಕ್ಕಿಂದರೆ ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಜನತೆಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಗೋಸ್ಕರವಾಗಿ ನುಗ್ಗಿ ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡತಕ್ಕ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿ ಮತ್ತು ಶಕ್ತಿ ಇರತಕ್ಕಂಥ ಇಂಥಾ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳು ಸ್ಥಿತಿತ್ವಕ್ಕಂಥದ್ದೇ ಅವರೂಪವಾಗಿರತಕ್ಕ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇಂಥಾ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳನ್ನು ನಾವು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರುವುದು ಕೆಲ ಒಮ್ಮೆ ದೊಡ್ಡ ನಷ್ಟ ಎನ್ನತಕ್ಕ ಭಾವನೆ ಸಹಜವಾಗಿ ನಾವು ಎಲ್ಲಾ ತಾಳಿದ್ದೇವೆ ಮತ್ತು ತಳೆದಿದ್ದೇವೆ ಮತ್ತು ಅವರು ಇಷ್ಟೊಂದು ಶಕ್ತಿ ಶಾಲಿಯಾಗಿ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿರತಕ್ಕ ವ್ಯಕ್ತಿ ಇಷ್ಟೊಂದು ತತ್ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಆಗಲಿ ಹೋದರು ಎಂದರೆ ನಂಬುವುದಕ್ಕೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ನಮ್ಮ ದೇಶಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಚೈತನ್ಯವನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಏನು ಮಾಡಿದರು, ಹೊಸ ದಾರಿಯನ್ನು ಈ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಬಡ ಜನತೆಗೋಸ್ಕರವಾಗಿ ಏನು ಮಾಡಬೇಕು ಎನ್ನತಕ್ಕ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರು, ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋದರು ಎಂದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ತತ್ಕ್ಷಣ ಯಾರ ಬಾಯಿಂದಲೂ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ ಅದರ ಇದು ನಮ್ಮ ಮತ್ತು ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಿರುವ ವಿಷಯ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಏನಿ ಸೇಯಿತು ಎಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ಮಾತ್ರ ನಾವು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಲೇಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ಎಷ್ಟು ಅಭಿಮಾನ ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ಇದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಯಾರ ಭಾಷಣವು ಅನವಶ್ಯಕ ಎಂಬುದು ನನ್ನ ಭಾವನೆ. ಅಂದರೆ, ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹೊಗಳುವುದಕ್ಕಿಂತ ವಿನೂತಿ ಅಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದ ಜನರನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಸಾಕು. ಅವರ ಅಂತಿಮ ಯಾತ್ರೆಗೆ ಸುಮಾರು ೪-೫ ಕ್ಷ ಜನರು ಸೇರಿದ್ದರೆಂದು ಅಂದಾಜು ಮಾಡಬಹುದು. ಆ ಜನರ ಅಭಿಮಾನ, ಅವರ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟಿರತಕ್ಕ ಪ್ರೀತಿ ವಿಶ್ವಾಸ, ಅದರಲ್ಲೂ ಇತ್ತೀಚಿನ ರಾಜಕೀಯ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಬಹಳ ಬೆಳೆದು ಮುಂದೆ ಬರತಕ್ಕ ಶಕ್ತಿ, ವಂತ ರಾಜಕಾರಣಿ ಎಂಬುದು ಒಂದು ಕಡೆಯಾದರೆ ; ಧೈರ್ಯವಂತ ರಾಜಕಾರಣಿ, ಸಾಹಸಮಯ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯುಳ್ಳವರು ಈ ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಅವರೊಬ್ಬ ಪ್ರತಿ ಭಾವಂತ ರಾಜಕಾರಣಿ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಅಂಥವರು ಇವತ್ತು ನಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ದೆಹಲಿ ನಗರದ ಜನತೆ ಮತ್ತು ಗಾಷ್ಟದ ಅನೇಕ ಕಡೆಗಳಿಂದ ಬಂದ ಜನತೆ ಸಾರಿ ಹೇಳುತ್ತಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಶಕ್ತಿವಂತ ನಾಯಕರುಗಳ ಪಂಕ್ತಿಗೆ ಸೇರತಕ್ಕ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಆಗಲಿ ಹೋದರು ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಸಂಜಯಗಾಂಧಿಯವರು ನಮ್ಮನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋದರೆ ಎಂಬ ಸಂಶಯ ಕೂಡ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ರೀತಿ ಆಗಬಾರದಿತ್ತು. ಅವರು ವಿಮಾನ ಹಾರಾಟವನ್ನು ಕಲಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಗಿರತಕ್ಕ ವಿಷಯ ಅವರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಿದ್ದು ಏನಿ ಆ ರೀತಿ ಅವರನ್ನು ಸೇಯಬಾರದಾಗಿತ್ತು, ಅದರಲ್ಲೂ ಈ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸೇಯಬಾರದಾಗಿತ್ತು. ಅವರು ಅನೇಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕ ವಿಚಾರವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ವ್ಯಕ್ತಿ, ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಇರಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅವರ ಅಗಲಿಕೆಯಿಂದ ಉಂಟಾಗಿರತಕ್ಕ ದುಃಖ ಏನಿದೆ ಅದನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿದ್ದ ಜನರನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ದುಃಖವೇನು ಸಣ್ಣದಲ್ಲ, ಬಹಳ ದೊಡ್ಡದು. ಇದನ್ನು ತಡೆಯತಕ್ಕ ಶಕ್ತಿ ಹಡದ ತಾಯಿಯಾದಂತಹ ಶ್ರೀಮತಿ ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿಯವರಿಗೆ ಹೇಗೆ ಸಹಜ ಎಂಬುದು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಭಾವನೆಯಾಗಿತ್ತು. ನಾನೂ ಕೂಡ ಡಾ | ರಾಮ್‌ಮೋಹನ್ ಲೋಹಿಯಾ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಒಳಗಡೆ ಶರೀರವನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟು ದುಃಖ ಇದ್ದರೂ ಕೂಡ ರಾಷ್ಟ್ರದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಶ್ರೀಮತಿ ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿಯವರು ಎಷ್ಟು ಧೈರ್ಯವನ್ನು ತಂದು ಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ದುಃಖವನ್ನು ಮರೆ ಮಾಡತಕ್ಕ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಸತತವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂಬುದನ್ನು ನಾನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡೆನು. ರಾಷ್ಟ್ರದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹೀಗಾಗಬಾರದಾಗಿತ್ತು. ನಮ್ಮ ಧೈರ್ಯವೇ ದೊಡ್ಡ ಅಸ್ತಿ ಎಂಬ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಂಥ ಬೆಳೆದು ನಿಂತು ಇಷ್ಟು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಶಕ್ತಿವಂತ ರಾಜಕಾರಣಿವನ್ನು ಮಾಡಿರತಕ್ಕ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು (ಹಡದ ಮಗನನ್ನು) ಕಳೆದುಕೊಂಡರೂ ಕೂಡ ಧೈರ್ಯವಂತ ಶ್ರೀಮತಿ ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿಯವರು ತಾವೂ ಧೈರ್ಯ ತಂದುಕೊಂಡು ಬೇರೆಯವರಿಗೂ ಧೈರ್ಯ ಕೊಡತಕ್ಕ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ನಾವು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಯಾರದರೂ ಕೂಡ ಅವರಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದರೂ ಕೂಡ ಅವರು ತಮ್ಮ ಯೋಚನೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತಿದ್ದರಲ್ಲದೆ ತಮ್ಮ ಒಂದೊ

ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ವಿಚಾರವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂಥ ಒಂದು ಬಳಕೆ ಬೇಸರ ತರುವ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ನಾವು ಕಂಡೆವು. ನಂತರ ಪಾರ್ಥಿವ ಶೀಲವನ್ನು ಮನೆಗೆ ತಂದಾಗ ಸೇರಿದ ಜನ ಜಾತ್ಯಯ ಸಹವೇ ಅವರು ಹೇಗೆ ತಮ್ಮ ದುಃಖವನ್ನು ತಡೆದುಕೊಂಡರು ಎಂಬ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅಂಥ ಒಂದು ಧೈರ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವರು ಇದ್ದರು. ಅವರ ಒಂದು ದುಃಖವನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಕ್ಕೂ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ವಿಧವಾಗಿಯೂ ಅತ್ಯಂತ ವಿನಯಶೀಲರು. ಸಂಜೆಯಾಗುವವರೆಗೆ ಅಗಲಿ ಕಿಟಿಯಿಂದ ಶ್ರೀಮತಿ ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿಯವರಿಗೆ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಅಪರಂಪದ ಸತ್ಕಾರವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದರ ಜೊತೆಗೆ ಇಡೀ ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ತುಂಬಲಾಗದ ಸತ್ಕಾರವೂ ಆಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನೂ ನಾವು ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈ ಎರಡು ಸತ್ಕಾರಗಳು ನಾವು ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶಗಳು. ಆಗುವ ಸತ್ಕಾರ ಆಗಿ ಹೋಗಿರತಕ್ಕಂತಹ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಏನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಸರ್ವವಿಧಿತ. ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತಾವು ಒಂದು ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಸಭೆಯ ಮುಂದಿಟ್ಟಿದ್ದೀರಿ ಇದು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸ. ಇಂಥ ತರಣ ಯಾವ ಶಕ್ತಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಅಗಲಿದ್ದು ಅಕಾಲಿಕ ಎಂಬ ಮಾತು ಒಪ್ಪತಕ್ಕದ್ದು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ನಾವು ಅಶ್ರು ತಪ್ಪಣವನ್ನು ಈ ನಿರ್ಣಯದ ಮೂಲಕ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು ಬಹಳ ಸಮ ಯೋಚಿತವಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ತಾವು ಈ ನಿರ್ಣಯದಲ್ಲಿ ಆ ವಿಷಯವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡಿದ್ದೀರಿ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಶ್ರೀಮತಿ ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿಯವರು ದುಃಖವನ್ನು ಭರಿಸತಕ್ಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪಡೆ ಯಾಗಿ ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಪಡೆ ಪಡೆ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಅದರೂ ಕೂಡ ಇಲ್ಲಿ ನಾವು ರದ್ದಾಯಿತು ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮತಿ ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿ ಕೂಡ ರದ್ದಾಯಿತು ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೊಂದಿರತಕ್ಕ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಆಗಿರತಕ್ಕ ಸತ್ಕಾರವನ್ನೂ ಅಲ್ಲ, ಇಡೀ ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಸತ್ಕಾರವಾಗಿದೆ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಕೂಡ ಈ ನಿರ್ಣಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀಮತಿ ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿಯವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಮಗನ ಅಗಲಿಕೆಯಿಂದ ಉಂಟಾಗಿರತಕ್ಕ ದುಃಖವನ್ನು ಸಹಿಸತಕ್ಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ದೇವರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕೊಡಲಿ ಎಂದು ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿದ್ದೇವೆ. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆ ಏನನ್ನೂ ನಾವು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಏಕೆಂದರೆ, ಅವರು ದುಃಖವನ್ನು ಸಹಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಮರೆಯತಕ್ಕ ರಾಜಕಾರಣಿ ಅಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮನವರಿಕೆಯಾದ ವಿಷಯ. ಅದರೂ ಕೂಡ ನಾವು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೇವೆ ಆ ಒಂದು ದುಃಖವನ್ನು ಸಹಿಸತಕ್ಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ದೇವರು ಅವರಿಗೆ ಕೊಡಲಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ, ಎಲ್ಲರೂ ಕೂಡ ಅವರ ಹಿಂದೆ ದೇವರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇದ್ದೇವೆ ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.

ಇನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದ ನಮ್ಮನ್ನು ಅಗಲಿದ ವಿ.ವಿ. ಗಿರಿಯವರು ಆ ದುಃಖದಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಗಳಾಗಿದ್ದಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗಿರಿಯವರು ಕೂಡ ನಮ್ಮನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅಗಲಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಚರಿತ್ರೆ ಅಮೂಲಾಗ್ರವಾಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರ ಜೀವನ ಕೂಡ ಸಾಹಸಮಯವಾದ ಜೀವನವಾಗಿತ್ತು. ಅವರು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡತಕ್ಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಐರಿಷ್ ಜನರ ವಿರೂಧ್ಧ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಹೋರಾಟ ಮಾಡಿದಾಗ ನಾನು ನಿಮಗೆ ಬೆಂಬಲ ಕೊಡುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿದಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಕ್ಕಾಗಿ ಬೆಂಬಲ ಕೊಡಲು ಮನ ಸೋತಿರತಕ್ಕ ವ್ಯಕ್ತಿ ಗಿರಿಯವರು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ, ಅವರು ಕೆಲವು ನೀತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡುವಾಗ ಅಥವಾ ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡುವಾಗ, ತಮ್ಮ ತೀರ್ಮಾನವನ್ನು ತಕ್ಷಣ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಎಂದೂ ಹಿಂದೇಟು ಹಾಕದವರಲ್ಲ. ದಿ|| ಸಹರೂ ರದರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಮಿಕರ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಬಂತು ಎಂದು ತಿಳಿದ ತಕ್ಷಣ ತಮ್ಮ ಸ್ವಾನಕ್ಕೆ ರಾಜೀನಾಮೆ ಕೊಟ್ಟರು. ಕಾರ್ಮಿಕರ ಸಂಘಟನೆಯಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆದಿರತಕ್ಕ ಧೀಮಂತ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅವರು. ಅವರು ಕಾರ್ಮಿಕರ ಮುಂದೆ ಎಂಬ ಮಾತು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಾನ್ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದರು ; ಶಕ್ತಿಯ ಸಂಕೇತವಾಗಿದ್ದರು. ಅವರು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ದೊಡ್ಡ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ದೇಶಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬ ಮಾತು ಎಲ್ಲರೂ ಮೆಚ್ಚತಕ್ಕದ್ದಾಗಿದೆ. ಅವರು ಅಂತ ಮಹಾನ್ ದೇಶಭಕ್ತರು. ಹುಟ್ಟು ಹೋರಾಟ ಗಾರರು ಆಗಿದ್ದರು. ಅವರು ನ್ಯಾಯಬುದ್ಧವಾದ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಹಿಂದೇಟು ಹಾಕತಕ್ಕ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಯಾವುದೇ ತೀರ್ಮಾನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳತಕ್ಕ ಸಂದರ್ಭ ಬಂದಾಗಲೂ ಸಹ ತಕ್ಷಣ ತೀರ್ಮಾನ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳತಕ್ಕ ಶಕ್ತಿ ಅವರಲ್ಲಿತ್ತು. ನಿಜವಾಗಿ ಅವರು ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದ ವಿಷಯ ತಮಗಲ್ಲ ಗೊತ್ತು. ಧೈರ್ಯವಾಗಿ, ನ್ಯಾಯವಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅವರು. ಆಗಿನ

ಕಾಲದ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿವಂತ ರಾಜಕೀಯ ಮಾಡಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷಗಿರಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಆ ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಏರಿದಂಥ ವ್ಯಕ್ತಿ ಗಿರಿಯವರು. ಅವರು ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯಾಗಿ ರಾಜ್ಯಸಭೆಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ದೇಶಕ್ಕೆ ದೊಡ್ಡ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿರತಕ್ಕ ವಹಾ ಮೇಧಾವಿ. ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯಾಗಿಯೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಹೆಸರನ್ನು ಗಳಿಸಿರತಕ್ಕ ವ್ಯಕ್ತಿಯೂ ಹೌದು. ಅವರು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಪದವಿಯಿಂದ ನಿವೃತ್ತರಾಗಿ ಕೊನೆ ಉಸಿರು ಇರುವವರೆಗೂ ರಾಷ್ಟ್ರದ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಗಮನ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ಪ್ರಧಾನಿಯವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಸಲಹೆಯನ್ನು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಓದಿರುವುದು ಗಮನದಲ್ಲಿದೆ. ಈಗಿರತಕ್ಕ ರಾಜ್ಯಾಂಗ ಸರಿಯಲ್ಲ, ಇದರಲ್ಲಿ ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡಬೇಕು, ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿರತಕ್ಕ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳ ಸಭೆಯನ್ನು ಕರೆದು ಹೊಸ ಸಂವಿಧಾನ ರಚನೆಗೆ ಗಮನ ಕೊಡತಕ್ಕ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆ ಎಂದು ಅವರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ರಾಷ್ಟ್ರದ ಚಿಂತನೆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ದೇಶದ ಜನತೆಯ ಹಿತದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಕೆಲಸ ಆಗಬೇಕು ಎಂಬ ವಾದವನ್ನು ನಮ್ಮ ಪ್ರಧಾನಿಯವರ ಮುಂದಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಒಂದು ವಿಚಾರ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದುಬಂದಂಥ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅವರು. ಇಂಥ ಧೀಮಂತ, ಶಕ್ತಿವಂತ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ನಾವು ಕಳೆದು ಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ದಿವಂಗತ ಗಿರಿಯವರು ಅಪಾರ ಜನಪ್ರಿಯತೆಯನ್ನೂ ಗಳಿಸಿ ಕೊಂಡಿದ್ದರು. ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಪಾಲರಾಗಿದ್ದಾಗ ಕೇರಿ ಕೇರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕೊಳಚೆ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಚೊಕ್ಕಟ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸದ ಬಗ್ಗೆ ತಮ್ಮ ಗಮನ ಹರಿಸಿ, ಬಡಜನರು ಮೇಲೆ ಬರಬೇಕು, ರೋಗರಾಜಿನಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಬೇಕು ಎಂಬ ವಿಚಾರವನ್ನು ಅವರು ವ್ಯಕ್ತಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಹೋಗತಕ್ಕ ವ್ಯಕ್ತಿ ಬಡಜನರನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತತಕ್ಕ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಅಪಾರವಾದ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ನಿವೃತ್ತರಾದ ಮೇಲೂ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಗಮನ ಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ನಿವೃತ್ತರಾದ ಮೇಲೆ ಮದ್ರಾಸ್ ನಗರದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆದಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಕೂಡ ತಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಅವರು ಮುಂದುವರಿಸಿದ್ದರು. ಅವರು ನಿಧನರಾದಾಗ ಅವರನ್ನು ಕಾಣಲು ಸೇರಿದ್ದ ಜನಸಂದಣಿಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅವರ ಜನಪ್ರಿಯತೆ ಎಷ್ಟಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಲಕ್ಷಾಂತರ ಜನ ಅವರ ಅಂತಿಮ ಸಂಸ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡು ಅಂತಿಮ ಯಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿರುವುದು ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿನ ಜನಪ್ರಿಯತೆಯನ್ನು ಅವರು ಪಡೆದಿದ್ದರು ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ರಾಷ್ಟ್ರದ ಅಗ್ರಮಾನ್ಯ ನಾಯಕರಾಗಲೇ ಪಂಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿರತಕ್ಕ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮಹಾಜಿ ಗಿರಿ ವೆಂಟು ಗಿರಿಯವರು. ಅವರು ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಇದ್ದು ನಮಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡಿದ್ದರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು ಎಂಬ ಸದ್ಭಾವನೆಯನ್ನು ಸಹಜವಾಗಿ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೂ ಕೂಡ ವಿಧಿ ಅವರನ್ನು ನಮ್ಮಿಂದ ಸೆಳೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ನಾವು ದುಃಖಿತಪ್ಪರಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಶೋಕ ದಿನಾಚರಣೆಯನ್ನು ಆಚರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರ ಪುತ್ರರಾದ ಶ್ರೀ ಶಂಕರಗಿರಿಯವರಿಗೆ ಮತ್ತು ಅವರ ಕುಟುಂಬವರ್ಗದವರಿಗೆ ಇವರ ನಿಧನದಿಂದಾದ ದುಃಖವನ್ನು ಭರಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನು ಕೊಡಲಿ ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸೋಣ.

ಕೊನೆಯದಾಗಿ ಶ್ರೀಮತಿ ಯಶೋಧರಮ್ಮ ದಾಸಪ್ಪನವರು, ಅವರ ಚರಿತ್ರೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಅವರು ಅರಸೀಕೆರೆ ತಾಲ್ಲೂಕಿನವರು ಎಂದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಅವರ ಯಜಮಾನರಾದ ಶ್ರೀ ದಾಸಪ್ಪನವರು ಮತ್ತು ಯಶೋಧರ ದಾಸಪ್ಪನವರು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ ಮುಂಚೂಣಿಯಲ್ಲಿದ್ದಂಥವರು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪೂರ್ವದ ಶಾಸನಸಭೆಗಳಲ್ಲೂ ಇವರು ಇದ್ದರು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನಂತರವೂ ಇದ್ದರು. ಜೊತೆಗೆ ಸಚಿವ ಸಾ ನಟನ್ನೂ ಇವರು ಪಡೆದಿದ್ದರು. ರಾಜಕೀಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಚೊಕ್ಕರಾಜಕಾರಣಿಯಾಗಿ, ಒಳ್ಳೆಯ ಆಡಳಿತಗಾರರಾಗಿ ಹೆಸರನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದರು. ಇವರು ಪಾನನಿರೋಧದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಪಾರವಾದ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರು. ಪಾನನಿರೋಧನ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಅಪಾರವಾದ ನಂಬಿಕೆಯುಳ್ಳವರೂ ಕೊಂಡಿದ್ದವರು ಇವರು. ಇದೇ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಇವರು ಮಂತ್ರಿಪದವಿಗೆ ರಾಜೀನಾಮೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಓದಿದ್ದೇವೆ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ತುಳಿತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿರತಕ್ಕ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರು, ಹಿರಿಯ ಗಿರಿಜನರು ಕುಡಿತದ ಚಟಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾಗಿ ತಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ, ಆದ್ದರಿಂದ ಪಾನನಿರೋಧವನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರಬೇಕು ಎಂಬ ವಾದವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವರು ಅವರು. ಗಾಂಧೀವಾರದಲ್ಲಿ ಅಪಾರವಾದ ನಂಬಿಕೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದಂಥವರು. ಇಂಥ ಧೀಮಂತ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ನಾವು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಇವೆಲ್ಲರೂ ಅಗ್ರ ನಾಯಕರ ಪಂಕ್ತಿಗೆ ಸೇರತಕ್ಕ ಜನ. ಈ

ಮೂರು ಜನ ಮಾಹಾನ್ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ನಾವು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ದಿವಂಗತ ಯಶೋಧರಮ್ಮ ದಾಸಪ್ಪನವರ ಮಗ ಶ್ರೀಮಾನ್ ತುಳಸಿ ದಾಸಪ್ಪನವರು ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟ್ ಸದಸ್ಯರಾಗಿದ್ದರು. ಯಶೋಧರಮ್ಮ ದಾಸಪ್ಪನವರ ಮನೆತನವೇ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಹೋರಾಟ ಮಾಡಿದ ಮನೆತನ. ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಬೊಂಬೆಯಿಂದಲೂ ಇದ್ದವರು. ಶ್ರೀಮತಿ ಯಶೋಧರಮ್ಮ ದಾಸಪ್ಪನವರ ನಿಧನ ದಿಂದಾದ ದುಃಖವನ್ನು ಭರಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಅವರ ಮಗ ತುಳಸಿ ದಾಸಪ್ಪನವರಿಗೆ ಮತ್ತು ಅವರ ಕುಟುಂಬ ವರ್ಗದವರಿಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಕೊಡಲಿ ಎಂದು ಸರ್ಕಾರದ ಪರವಾಗಿ ಮತ್ತು ಸದಸ್ಯರ ಪರವಾಗಿ ಹಾಗೂ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಹೇಳಿ ಮಾನ್ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಏನು ಸಂತಾಪ ಸೂಚಕ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಮಂಡನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ಅದು ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಸಮಂಜಸತೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ಟೆಚ್‌ಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಸದನದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ದಿವಂಗತರ ಕುಟುಂಬ ವರ್ಗದವರಿಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸಿ ಈ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಬೆಂಬಲ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿ ನನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತೇನೆ.

† ಶ್ರೀ ಕೆ. ಹೆಚ್. ಶ್ರೀನಿವಾಸ್ (ಶಿವಮೊಗ್ಗ).—ಸನ್ಮಾನ್ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೇ, ಮೂವರು ಮಾಹಾನ್ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಿಧನದ ಅಗಲಿಕೆಯ ಶೋಕಭರಿತ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ಸಭೆ ಸೇರಿದ್ದೇವೆ. ತಾವು ಸೂಚಿಸಿರತಕ್ಕ ಈ ಸಂತಾಪ ಸೂಚಕ ನಿರ್ಣಯದಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾಗುವುದಕ್ಕೆ ನನಗೆ ತಾವು ಕೊಟ್ಟ ಅವಕಾಶಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಹೊದಲನೆಯದಾಗಿ ದಿವಂಗತ ಮಾಡಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ವಿ. ವಿ. ಗಿರಿಯವರು ಇವರ ಜೀವನ ವರ್ಣರಂಜಿತವಾದ ಜೀವನ ಮಾತೃವಲ್ಲ ಹೋರಾಟಮಯವಾದ ಬದುಕು ಕೊಡ, ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಆತ್ಮೀಯವಾಗಿ ಹೂತ್ತಿರತಕ್ಕ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಅವರದು. ಪ್ರಾಯಶಃ ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ ಪದವಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೆ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವಾದ ಹುದ್ದೆಗಳನ್ನೂ ಅವರು ಹೊತ್ತು ಸಮರ್ಥ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕಾರ್ಖಾನೆ ಪುನಾರೋದ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಮದ್ರಾಸ್ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ, ವಿದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ರಾಯಭಾರಿಯಾಗಿ, ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಪಾಲರಾಗಿ, ಕೇಂದ್ರಸರ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ, ಉಪ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯಾಗಿ, ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯಾಗಿ-ಬೇರೆ ಅವರು ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಏಕೋದರರೂ ಅಪೈತ್ಯೇ ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವೂ ವಿಸ್ತಾರಗೊಂಡಿತು. ಈ ದೇಶದ ಜನಮನವನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿಯುವ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಅವರದಾಗಿತ್ತು. ಅವರು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹೋದಷ್ಟೂ ಕೆಳಕ್ಕೆ ತುಳಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಜನರ ಬಗ್ಗೆ ಅಪಾರವಾದ ಕಳಕಳಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ರಾಜ್ಯಪಾಲರಾಗಿದ್ದಾಗ ಕೊಳಚೆಗೆರಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಿರಲಿ, ಅದು ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿದ್ದರೂ ಕೊಡ ಅದು ಏನನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆಂದರೆ ಆ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಕೊಳಚೆಪ್ರದೇಶದ ಜನರ ಬಗ್ಗೆ ಇರತಕ್ಕ ಕಳಕಳಿಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಆ ಜನರ ಬಗ್ಗೆ ಇರತಕ್ಕ ಅದಮ್ಯವಾದ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯನ್ನೂ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಅಧಿಕಾರ ಸ್ಥಾನಗಳು ಅವರನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಬಂದವೇ ಹೊರತು ಇವರು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡುಹೋಗಿಲ್ಲ. ಒಂದು ತತ್ವದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬಂದಾಗ ಅಧಿಕಾರಸಾನ್ನಗಳನ್ನು ಅವರು ಯಶಸ್ವಿತ್ವಾಗಿ ಕಂಡರು. ಪ್ರಾಯಶಃ ಜವಹರಲಾಲ್ ನೆಹರೂ ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಿ ಪದವಿಯನ್ನು ಯಶಸ್ವಿತ್ವಾನಿರೋಧಬಲ್ಲ ಶಕ್ತಿ ಅವರಿಗಿತ್ತು ಎಂದರೆ ಅವರ ಚೈತನ್ಯ ಎಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದು ಎಂಬುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಾ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲೂ ಆ ಸ್ಥಾನದ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಸುಸಂಧ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಕರ್ತವ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿರುವುದಲ್ಲದೆ ಯಾವ ಯಾವ ಉದ್ದಗಳಿಗೆ ಹೋದರೂ ಅಲ್ಲಿನ ಜನರ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾದ ಪ್ರೀತಿ ವಿಶ್ವಾಸಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡಿ ತುಂಬು ಬದುಕನ್ನು ಬದುಕಿದ್ದಾರೆ. ಉಪವರ್ಗಗಳ ತುಂಬು ಬೆಳವಣಿಗೆ ಅನುಭವಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸಾವು ಎಲ್ಲಿಗೂ ನಿಶ್ಚಿತವಾದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಕಾಲಧರ್ಮಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ಈ ದಿವಸ ವಿಧಿಪರರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ವಿಧಿ ಅವರನ್ನು ಸೆಳೆದಿದೆ ಇಂಥ ಒಬ್ಬ ಹಿರಿಯ ರಾಜಕಾರಣಿಯ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಬಹಳ ಸಂಕೀರ್ಣ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ಹಲವು ಕಾಲ ಬದುಕಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಸುಖ ಅನಿಶಿತ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾದ್ದು. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಜನಜೀವನದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಾವು ಅವರಿಗೆ ಬರಬಾರದಾಗಿತ್ತು. ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಅವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನಮ್ಮ ದೇಶಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆದರೂ ಅವರು ನಿಧನರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ನಾವು ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ ಶ್ರದ್ಧಾಂಜಲಿಯನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುವುದು ನಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ನನ್ನ ಪರವಾಗಿ ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಪಕ್ಷದ ಪರವಾಗಿ ಈ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ

† Indicates that remarks or speeches have not been revised by the member concerned.

ಸಮ್ಮತಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತೇನೆ. ಮತ್ತು ದಿವಂಗತರ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಭಗವಂತನು ಶಾಂತಿಯನ್ನೀಯಲಿ, ಅವರು ಯಾವ ಒಂದು ನೀತಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿದರು ಆ ತತ್ವಾದರ್ಶಗಳು ಮುಂದೆ ನಮಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನವಾಗಲಿ ಎಂದು ಆಸೆಪಡುತ್ತೇನೆ.

೧೨-೬-೮೦ ಪಿ.ಎಂ.

ಎರಡನೆಯದಾಗಿ, ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದವರೇ ಆದಂಥ ಶ್ರೀಮತಿ ಯಶೋಧರಮ್ಮ ದಾಸಪ್ಪನವರು. ಇವರು ಶ್ರೀಮಾನ್ ದಾಸಪ್ಪನವರಿಗಿಂತ ಮುಂಚೆಯೇ ಗಾಂಧಿ ಅನಾಯಾಯಿಯಾಗಿ ಸೇವಾ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಪಾದಾರ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದವರು. ಅನೇಕ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದವರು. ಈಗಾಗಲೇ ಮಾನ್ಯ ಬಂಗಾರಪ್ಪನವರು ಹೇಳಿದಂತೆ ಒಂದು ತತ್ವಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಮಂತ್ರಿ ಪದವಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟವರು. ಇದು ಬಹಳ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವಾದ ವಿಚಾರ ಪಾನ ನಿರೋಧಕ್ಕೋಸ್ಕರ ತಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನೇ ಮುಡಿಪಿಟ್ಟವರು ಶ್ರೀಮತಿ ಯಶೋಧರಮ್ಮ ದಾಸಪ್ಪನವರು. ಆದರೆ, ಇವತ್ತು ಏನಾಗಿದೆ ? ಪಾನನಿರೋಧ ಅಯಶಸ್ಸು ; ಅದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡತಕ್ಕದ್ದು ಸಲ್ಲದ ಮಾತು ಎನ್ನುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಯಾವುದೋ ಪಂಚತಾರಾ ಹೋಟೆಲಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಾಗ ಈ ಮಾತು ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಮತ್ತು ಯಾರಾದರೂ ಕುಡಿಯುವವರು ಅವರ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ತಕ್ಕಹಾಗೆ ಕುಡಿಯುತ್ತಾರೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ ಎನಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ, ತೀರಾ ದುರ್ಬಲ ವರ್ಗದವರು ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಒಂದು ಹೆಂಡದ ಅಂಗಡಿಯೇ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಜೀವನದ ಕೇಂದ್ರ ಬಿಂದುವಾಗಿ ಸಣ ಸಣ ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ಕೂಡ ಅದು ಪೀಡಿಸುತ್ತಿರತಕ್ಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಪಾನನಿರೋಧದ ಬಗ್ಗೆ ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಒಂದುವೇಳೆ ಪಾನ ನಿರೋಧವನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ, ಪಾನವನ್ನು ಪೂರೈಸುವ ಮಾದರಕ್ಕೆ ಎಕ್ಸ್‌ಪ್ಲೋಸ್ ನೀತಿಯನ್ನು ಎನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ ಅದನ್ನು ಪುನರ್ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದ್ದು ಯೋಚನೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಸಂದರ್ಭ ಬಂದಾಗ ನಾನು ವಿವರವಾಗಿ ಹೇಳಬಯಸುವವನಿದ್ದೇನೆ. ಶ್ರೀಮತಿ ಯಶೋಧರಮ್ಮ ದಾಸಪ್ಪನವರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಈ ವಿಷಯವನ್ನೂ ಕೂಡ ನಾವು ನಮ್ಮ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ವರ್ತುಲದಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಆಗ ಅವರ ಸ್ಮರಣೆಗೊಂದು ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥ ಬರುತ್ತದೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಶ್ರೀಮತಿ ಯಶೋಧರಮ್ಮ ದಾಸಪ್ಪನವರು ನಮ್ಮನ್ನಿಂದು ಆಗಲಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರದು ಉಜ್ವಲವಾದ ಹಾಗೂ ಸೇವಾ ಮನೋಭಾವದ ಜೀವನ. ಅವರದು ಯಾವತ್ತಿಗೂ ಸ್ವಾರ್ಥ ದಾಯಕವಾದ ಚರಿತ್ರೆ. ಅವರ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಭಗವಂತನು ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಕೊಡಲಿ; ಅವರ ತತ್ವಾದರ್ಶಗಳು ನಮ್ಮನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ನಡೆಸಲೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಮೂರನೆಯದಾಗಿ, ಸಂಜಯ ಗಾಂಧಿಯವರು ಎಲ್ಲ ಸಾವುಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಭಾರತ ದೇಶದ ಜನಜೀವನವನ್ನೇ ಕಲಕಿದಂಥ ದಾರುಣವಾದ ಸಾವಿದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷ ಪಂಗಡಗಳ ಭೇದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಶತ್ರುತ್ವ ಎನ್ನುವ ಮಾತು ಸಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ ಅಂತ ನಾನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ಶಾಶ್ವತ ಶತ್ರುತ್ವಕ್ಕಿಂತಲೂ ಇಲ್ಲಿ ಮಿಡಿತ ಸಾ ನವಿಲ್ಲ. ಸಂಜಯಗಾಂಧಿಯವರ ಬಗ್ಗೆ ಅನೇಕ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳೂ ಹಾಗೂ ಟೀಕೆಟಿಪ್ಪಣಿಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಬಹುದು. ಆದರೆ ಒಂದು ಮಾತು ಸತ್ಯ. ಕೇವಲ ಭಾರತವಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಇಡೀ ಪ್ರಪಂಚದ ಗಮನವನ್ನೇ ಸೆಳೆದುಕೊಂಡ ಯ ವ ಶಕ್ತಿ ಅವರದು ಎನ್ನುವದು ನಿನ್ನಂದೇಹ ವಾದ ವಿಚಾರ. ಕೇವಲ ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಯವರ ಮಗನಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಇದೆಲ್ಲ ಬಂತು ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಟೀಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿಗೋಸ್ಕರ ಅಥವಾ ರಾಜಕಾರಣಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಹೇಳುವ ಮಾತು. ಆದರೆ ಇದನ್ನು ನಾನು ಒಪ್ಪಲಾರೆ. ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಗಳ ವಂಶ್ಯಗಳಾಗಿ ಅಥವಾ ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿಗಳ ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳಾಗಲೀ ಇದೇ ರೀತಿ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟೇ ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟರೂ, ಎಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಪೂಜೆಗಳನ್ನು ರಚನೆ ಮಾಡಿದರೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಅಂತರ್ಗತವಾದ ಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದೇ ಹೋದರೆ ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನೂ ಇಂಥಾ ಪ್ರೌಢತೆಯನ್ನು ಮೆರೆಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಈ ರೀತಿಯ ಪ್ರಭಾವವನ್ನೂ ಬೆಳೆಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ, ಸಂಜಯಗಾಂಧಿಯವರು ಅಂತಹ ಅಂತರ್ಗತವಾದ ಸತ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಮನುಷ್ಯ ಅನ್ನುವುದು ಇದರಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟ. ನಾವು ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಸಂಜಯಗಾಂಧಿಯವರ ಪರವಾಗಿ ಇದ್ದೇವೆರಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಅದರಿಂದಲೇ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬರುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವಾದುದು. ಯಾವುದೋ ಒಂದೆರಡು ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಟೀಕೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಚಾಪಲ್ಯವನ್ನು

ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೇ ಹೊರತು ಅದರಿಂದ ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಅಳತೆ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅಂಕು ಡೊಂಕುಗಳೇ ಅವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಅಳತೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಮಾಪನವಾಗಲಾರವು. ಶ್ರೀಮತಿ ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿಯವರು ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗಲೂ ಕೂಡ ಅನೇಕರು ಅವರಲ್ಲಿ ಈ ದೇಶದ ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ ಆಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದರು. ಆದರೆ, ಅವರು ಕೆಲವು ಕ್ಷಿಪ್ರ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರವನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿ ಅದನ್ನು ಮುನ್ನಡೆಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ತೋರಿದರು. ಇಂದು ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಅವರು ಮತ್ತು ನಾವು ಭಿನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರಬಹುದು; ಆದು ಬೇರೆ ವಿಷಯ. ನಮಗೂ ಅವರಿಗೂ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯವಿರುವ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಅಲ್ಲ ಗಳೆಯುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ. ಅಂತೆಯೇ ಸಂಜಯ ಗಾಂಧಿ ಕೂಡ ನಾಳೆ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದುಬಿಟ್ಟರೆ ಏನೋ ಅನಾಹುತವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳಿರಬಹುದು; ಹಾಗೆ ನಮಗೆ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಅನಿಸಿರಲೂ ಬಹುದು. ಆದರೆ ಅದೇ ಅಂಚೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅವರು ಮುಂದೆ ಒಳ್ಳೆಯ ನಾಯಕತ್ವವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರೋ ಅಥವಾ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರೋ ಎಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಇಂದು ಸಾಧ್ಯವಿರ ದಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಅವರು ತಮ್ಮ ಎಳೆಯ ಮಯ್ಯಿನಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿದ್ದ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಮತ್ತು ಸಂಘಟನಾ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ನಾವು ಗಮನಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಇದನ್ನು ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಅವರ ಸಾವು ಕೇವಲ ಒಂದು ಪಕ್ಷಕ್ಕೋ ಅಥವಾ ಅವರನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಯುವಕ ಸಮೂಹಕ್ಕೋ ಸಪ್ತವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರ ಸಾವಿನಿಂದ ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕಾದ ಹಾನಿ ನಿಜವಾಗಲೂ ನಮಗೂ ಆಗಿದೆ. ಅವರ ಸಾವು ಕೂಡ ಒಂದು ವಿಚಿತ್ರವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸಿದೆ. ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಸರದಿ ಹಾರಾಟ ನಡೆಸತಕ್ಕದ್ದು ಅಪ್ರತಿಮ ವೀರರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಲ್ಲತಕ್ಕ ಹವ್ಯಾಸವೆಂದು ನಾನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಸರದಿ ಹಾರಾಟ ನಡೆಸಬೇಕಾದರೆ ಎದೆಗಾರಿಕೆ ಬೇಕು. ಮಾನ್ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೇ, ಒಂದು ವೇಳೆ ತಮಗೆ ವಿಮಾನ ಕೊಟ್ಟರೂ ಆ ರೀತಿ ನಡೆಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಸಂಜಯ ಗಾಂಧಿಯವರು ಸಾವಿನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಸಣಸಾಡಿ ಸರದಿ ಹಾರಾಟದ ಹವ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾದರು. ಇದು ಅತ್ಯಂತ ದಾರುಣವಾದ ವಿಚಾರ. ಅದರಲ್ಲೂ ಶ್ರೀಮತಿ ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿಯವರು ರಾಷ್ಟ್ರದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತು ನಿಂತಿರತಕ್ಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವರಿದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಆಘಾತ. ಜೊತೆಗೆ ಸಂಜಯಗಾಂಧಿಯ ತಾಯಿಯೂ ಗಿಯೂ ಅವರಿಗೆ ತೀವ್ರ ಆಘಾತವಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೋಸ್ಕರವಾಗಿಯೇ ಬಹುಶಃ ಭಾರತ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಕೂಡ ತುಂಬ ಮರುಗುತ್ತಿರಬೇಕು ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ನಾವು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಸಂಜಯಗಾಂಧಿಯವರು ನಿಧನ ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಶೋಕ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ನಮ್ಮ ಕೈಲಿ ಬೇರೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಇವರ ನಿಧನದಿಂದಾಗಿ ಉಂಟಾಗಿರುವ ದುಃಖವನ್ನು ಭರಿಸಲು ಅವರ ಕುಟುಂಬದವರಿಗೆ ಭಗವಂತನು ಶಕ್ತಿಯನ್ನೀಯಲೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ. ಪುತ್ರಶೋಕ ಬಾಕಿ ಎಲ್ಲ ಶೋಕಗಳಿಗಿಂತಲೂ ನಿರಂತರವಾದುದೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಈ ರಾಷ್ಟ್ರದ ದೊಡ್ಡ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿರತಕ್ಕ ಶ್ರೀಮತಿ ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿಯವರಿಗೆ ಪುತ್ರ ಶೋಕದಿಂನುಂಟಾಗಿರುವ ದುಃಖವನ್ನು ಭರಿಸಿ, ರಾಷ್ಟ್ರವನ್ನು ಮುನ್ನಡೆಸತಕ್ಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಭಗವಂತನು ಕರಣಿಸಲೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ, ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತೇನೆ.

SMT. SUMATHI. B. MADIMAN (Deputy Speaker).—MR. Speaker Sir, For the last one week the nation has been facing sorrow and grief. Fate seems to have snatched away three precious people from our nation. It is with deep sorrow that I stand before this House to express my grief over the demise of these three people. It appears as if the nation has been unlucky to have lose two precious sons and a daughter who have done a lot for the country.

Sri. Sanjay Gandhi, as everybody knows was a dynamic person who had the courage to face all the obstacles and challenges placed before him. The last few years of his life were stormy. Man made obstacles and situations which an ordinary person could not have

faced were before him and he faced those obstacles and situations very bravely. A son born to noble parents and in a very noble family will never act in any other way but in the noble manner only. But it is a pity that he was very much mistaken by people. It is the why of human beings not to recognise the qualities of a person when he is alive but we recognise his worth only when he is snatched away by death. We never realise the importance of a person when he is alive. He was given an opportunity to prove his worth and build up the country with the help of youths but it is a great pity that with another hand, he was snatched away by death and thus left the country and the people in sorrow. The aspirations of the youth were with Sanjay Gandhi and I am sure whatever he had planned for the country will be followed by the youth and they will see that they are implemented. Mere human beings cannot understand the ways of God. Some who are in the prime of life and who felt that they would have done a lot for the country and the humanity are snatched away by death. But, it is the way of God and human beings have to accept it whether we like it or not. So, the only thing left for the human being *i.e.*, for us is to pray to God to give enough strength to the family to bear the bereavement with courage and may the Soul of the departed rest in peace.

Then, Sir we have lost a great personality in Sri V.V. Giri. Sri Giri was a freedom fighter and served the nation in different capacities. He rose to the highest position of the country *i.e.*, President of India by serving the people. His life has been an illustrious life and an example for the countrymen to follow. I think if every Indian would follow the examples he has set, our country will never be in danger and our country will become a prosperous and a strong nation. But after coming into the world, one knows that one has to depart. To-day, we have missed him. But, we cannot forget the services rendered by him to our country. May His Soul rest in peace and may God give enough strength to his family to bear the loss with courage.

I know Smt. Yashodharamma Dasappa as a Social Welfare Minister and she was striving for the welfare of Women and she has been a great person who has done quite a lot for the women-folk. She was very much involved in the Kasturi Bai Kendra. Whenever I met her, I found she was thinking of ways and means to relieve the women folk from all sorts of troubles and obstacles. I pray to God that Mrs. Yashodramma's soul rest in peace and may God give enough strength to her family to bear the loss with courage.

I can say that all these persons have left the foot prints in the sands of life for the others to follow. I think it is the duty of this House to convey the condolences to the respective families and I join with the House in this regard. Thank you.

SRI A. LAKSHMI SAGAR (Chickpet).—Sir, at the outset, let me associate myself with the sentiments you have so beautifully expressed in the reference just now made. Sir, Sri. V.V. Giri led a full useful and purposeful life. A number of opportunities came to him and he held everyone of those opportunities and discharged his duties with distinction and his is a life which must be understood in the proper perspective and it is our duty to emulate the great qualities of head and heart which Sri. V. V. Giri so freely gave to this country.

Sir, in the passing away of Smt. Yashodharamma Dasappa, we have lost a very good social worker. There are very few people in our State, perhaps, in our country who held the philosophy of Mahatma Gandhi and his ideals so dear to their heart. She was one of them. Office or no office, she worked and stood for the ideals of Mahatma Gandhi and the important and distinguishing opportunities she has had, she discharged all those obligations with distinction and purpose. She led a useful life and a life of dedication and purpose.

In the passing away of Sri Sanjay Gandhi, it is a grievous loss to the mother and to the members of his family. Sir, I have not come across a person in the history of the world who wielded tremendous power without actually being in power. It was widely believed that Sri. Sanjay Gandhi was to be the heir apparent to the Office of the Prime Minister but inscrutable are the ways of God. I don't know how Mrs. Gandhi would be able to bear this loss. It is said and truly said and well said that *Putra Shoka Nirantara*. We all hope that she will be able to overcome this grief and be able to discharge her functions which the people of this country have given to her.

Sir, it is a sad thing, as the Deputy Speaker just now said, that the cruel hand of God has snatched away from us three important persons but we are helpless creatures in the design of the Almighty. Let us try to follow the good examples that the three persons have left behind them and try to do our best for the good of this country. Thank you Sir.

† ಶ್ರೀ ಎಂ. ವೀರಪ್ಪ ಮೊಯಿಲಿ (ಹಾಕಾಸು ಮಂತ್ರಿಗಳು).—ಸನ್ಮಾನ್ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೇ, ಇವತ್ತಿನ ದಿವಸ ಮೂರು ಜನ ಪ್ರಮುಖರ ಅಗಲಿಕೆಯಿಂದ ಈ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಸಂತಾಪ ಸೂಚಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಶ್ರೀ ಸಂಜಯಗಾಂಧಿಯವರು ಬಾಳಿನ ಬೆಳಗಿನಲ್ಲಿ ಕಣ್ಮರೆಯಾದ ಸಾಹಸಮಯ ಚೇತನ ಬಂದಕ್ಕಿ

ಶ್ರದ್ಧಾಂಜಲಿಯನ್ನೂ ಅರ್ಪಿಸುವ ದುಃಖದ ಕರ್ತವ್ಯ ನನ್ನದಾಗಿದೆ. ಈ ತಿಂಗಳ ೨೨ರಂದು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ವಿಮಾನದ ಅಪಘಾತದಲ್ಲಿ ನಿಧನರಾದ ಶ್ರೀ ಸಂಜಯಗಾಂಧಿಯವರು ನಾಡಿನ ಯುವಶಕ್ತಿಯ ಸಂಕೇತವಾಗಿದ್ದರು. ಭರವಸೆಯಿಂದ ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದ ಬಾಳೊಂದು ಈಗ ನಂದಿಹೋಗಿದೆ. ಅವರ ಸಾಹಸ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯೇ ಅವರಿಗೆ ಮಾರಕವಾಯಿತು ಎಂಬುದು ತೀರ ದುರಂತದ ಸಂಗತಿ.

ಭಾರತದ ಕಳೆದ ಆರು ದಶಕಗಳ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ನೆಹರೂ ಕುಟುಂಬದ ಪಾತ್ರ ಎಷ್ಟು ಮಹತ್ವ ಪೂರ್ಣ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾನು ಈ ಸಭೆಯ ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ರಾಜ್ಯ ಮಹಾರಾಜರುಗಳ ವೈಭವವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ವೈಭವದಲ್ಲಿ ಬಾಳುತ್ತಿದ್ದ ಮೋತಿಲಾಲ್ ನೆಹರೂ ಅವರ ತ್ಯಾಗ, ಅವರ ಮಗ ಜವಾಹರಲಾಲ್‌ರು, ಅವರ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು, ಸೊಸೆ ಕಮಲಾನೆಹರೂ ಎಲ್ಲರೂ ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಸಂಪತ್ತನ್ನೂ ಸುಖವನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಿ ಸೆರೆಮನೆ ಕಂಡದ್ದು, ಜವಾಹರರ ವೃದ್ಧ ತಾಯಿ ಸ್ವರಾಜ ರಾಣಿಯವರು ಪೋಲೀಸರ ಲಾಠಿ ಪೆಟ್ಟು ತಿಂದದ್ದು ಎಲ್ಲ ಸಮ್ಮ ಸ್ಮರಣೆಯಲ್ಲಿ ಎಂದೆಂದೂ ಉಳಿಯುವ ಸ್ಮಾರ್ತಿಕದಾಯಕ ವಿಷಯಗಳು. ಜವಾಹರಲಾಲ್‌ರು, ಅವರ ಮಗಳು ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿಯವರು ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನಿಗಳಾಗಿ ಶಕ್ತಿಯುತ ನಾಯಕತ್ವವನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಧೀರ ಕುಟುಂಬದ ಸಾಹಸಮಯ ತರಣ ಸಂಜಯಗಾಂಧಿ ಯುವಜನರ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ, ದೃಢ ಸಂಕಲ್ಪ, ಸಾಹಸಸ್ಮಿಯತೆ, ಕಾರ್ಯಶೀಲ ಚಟುವಟಿಕೆ ಎಲ್ಲ ಗುಣಗಳ ಮೂರ್ತಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಚೈತನ್ಯದ ಚಿಲುಮೆಯಾಗಿದ್ದರು.

೧೯೪೭ರಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಸಂಜಯಗಾಂಧಿಯವರು ಸಾವಿರಾರೋಡಾದಾಗ ಇನ್ನೂ ಮೂವತ್ತುಮೂರು ವರ್ಷ ಐದೇ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ತೋರಿಸಿದ ಸಂಘಟನಾ ಶಕ್ತಿ ಗಳಿಸಿಕೊಂಡ ಮಹತ್ವ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದುವು ಇಂತಹ ಸಾಧನೆ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲೇ ಅಪೂರ್ವ ಎನ್ನಬಹುದು. ಇಷ್ಟೊಂದು ಕಾಢನೆ ಮೂರ್ತಿಯಾದ ಸಂಜಯಗಾಂಧಿಯವರು ಕಣ್ಮರೆಯಾದಾಗ ಸಮ್ಮ ಹಿಂದಿನ ಶಂಕರಚಾರ್ಯರು, ವಿವೇಕಾನಂದರು, ಅಭಿಮನ್ಯು ಮುಂತಾದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮತ್ತು ಶ್ರೇಷ್ಠ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಕಣ್ಮರೆಯಾದಂಥ ಒಂದು ನೆನಪು ಸಂಜಯಗಾಂಧಿಯವರು ಕಣ್ಮರೆಯಾದಾಗ ಆ ಭಾವನೆ ಆಗುತ್ತಿವೆ. ೧೯೭೧ರಲ್ಲಿಯೇ ಚುನಾವಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನ ಪರವಾಗಿ ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರ ನಡೆಸಿದ ಸಂಜಯ ಗಾಂಧಿಯವರು ಚೈತನ್ಯ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ರಾಜಕೀಯಕ್ಕೆ ಕಾಲಿಟ್ಟಿದ್ದು ೧೯೭೫ರಲ್ಲಿ. ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರನ್ನು ಬಹು ದಕ್ಷತೆಯಿಂದ ಸಂಘಟಿಸಿದರು. ಶ್ರೀಮತಿ ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿಯವರೂ ಅವರನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸಿದವರೂ ಅತ್ಯಂತ ಕಷ್ಟದ ದಿನಗಳನ್ನೆದುರಿಸಿದಾಗ ಸಂಜಯಗಾಂಧಿಯವರು ಅಚಲ ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಆತ್ಮ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ನಡೆದುಕೊಂಡರು. ಶ್ರೀಮತಿ ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿಯವರಿಗೆ ನೆರವಾಗಿ ನಿಂತರು. ಸ್ವತಃ ಹಲವು ಬಗೆಯ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸಂಜಯ ಚಿತ್ರ ಸ್ಟೈರ್ಯದ ಮೂರ್ತಿಯಾದರು. ತಮ್ಮ ಸುತ್ತಲಿನವರಿಗೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯಾದರು. ಕಳೆದ ಚುನಾವಣೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವರ ಸಂಘಟನಾ ಶಕ್ತಿ, ನಾಯಕತ್ವದ ಹಿರಿಮೆ ಪ್ರಕಟವಾದವು. ಸ್ವತಃ ಲೋಕಸಭೆಗೆ ಆಯ್ಕೆಯಾದ ಸಂಜಯಗಾಂಧಿಯವರು ನಾಡಿನ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಯುವಶಕ್ತಿಯ ಸಂಕೇತವಾಗಿದ್ದರು.

ಯಾವ ದೇಶವೇ ಆಗಲಿ, ಇಂದಿನಯುಗದಲ್ಲಿ ಯುವ ಜನರು ದೇಶದ ಆಗುಹೋಗುಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯಾ ಶಾಲಿಗಳಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸದಿದ್ದರೆ ಮುಂದುವರೆಯಲಾರರು. ತೀರ ವೇಗವಾಗಿ ಬದಲಾವಣೆಗಳಾಗುವ ಯುಗದಲ್ಲಿ ನಾವಿದ್ದೇವೆ. ಇಂತಹ ಯುಗಕ್ಕೆ ದೇಶ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಮುನ್ನಡೆಯಬೇಕಾದರೆ ಹಿರಿಯರ ಅನುಭವ, ವಿವೇಕಗಳಷ್ಟೇ ಯುವಕರ ಆತ್ಮ ವಿಶ್ವಾಸ, ಚೈತನ್ಯಗಳೂ ಅಗತ್ಯ. ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತದ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಯುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿವಾಗಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿ ಹೊಸ ಚೈತನ್ಯವನ್ನು ಧಾರೆ ಎರೆದ ಕೀರ್ತಿ ಸಂಜಯಗಾಂಧಿಯವರಿಗೆ ಸಲ್ಲಬೇಕು.

ಸಂಜಯ ಗಾಂಧಿಯವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತೀವ್ರ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿದ್ದವು ಎಂಬುದ ನಿಜ. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯಾಶಾಲಿಯಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸುವ ಯಾವ ನಾಯಕರಿಗಾಗಲಿ ಇದು ಅನಿವಾರ್ಯ. ಸಂಜಯಗಾಂಧಿಯವರಿದ್ದ ಕಡೆ ಜಡ ಪ್ರವೃತ್ತಿ, ಉಳಿಯುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಭಾಷಣಗಳು, ನಿರ್ಣಯಗಳಿಂದ ನಾಯಕರು ತೃಪ್ತಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಅವರು ಮಾಡಿದರು. ಯುವಜನರು ವಜ್ರ ಸಂಕಲ್ಪ ತೊಟ್ಟು ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಗಳಾಗುವುದನ್ನು ಸಾಧ್ಯ ಮಾಡಿದರು.

ಕಾರ್ಯಪಟುತ್ವ ಪುಟಪುಟಿಯಾದ ದಕ್ಷ ನಾಯಕನಾಗುವ ಭರವಸೆಯು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗಲೇ ಸಂಜಯ ಗಾಂಧಿಯವರು ಅಪಘಾತದಲ್ಲಿ ನಿಧನರಾದರು. ಅವರ ನಿಧನದಿಂದ ನಮಗೆ ಬಹು ದೊಡ್ಡ

ನಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀಮತಿ ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿಯವರಿಗೆ, ಅವರ ಕುಟುಂಬದ ಇತರರಿಗೂ ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನತೆಯ ದುಃಖವನ್ನು ಸೂಚಿಸ ಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಪುತ್ರ ಶೋಕ ಪರ್ವತದಂತೆ ಎಂದು ಶ್ರೀಮತಿ ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿಯವರು ಹಿಂದೂಮೈ ಬರೆದದ್ದು ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ. ಈ ಪರ್ವತದಷ್ಟು, ಭಾರವಾದ ಪುತ್ರ ಶೋಕವನ್ನು ಅವರಿಂದು ಸಹಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅವರಿಗೂ ಸಂಜಯಗಾಂಧಿಯವರ ಪತ್ನಿ ಮೇನಕಾ ಗಾಂಧಿಯವರಿಗೂ ಅವರ ಕುಟುಂಬದ ಇತರರಿಗೂ ಈ ಘೋರ ದುಃಖವನ್ನು ಸಹಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಲಭ್ಯವಾಗಲಿ, ಕಣ್ಮರೆಯಾದ ಚೈತನ್ಯಮಯ ಸಾಹಸೀ ಜೀವಕ್ಕೆ ಚಿರ ಶಾಂತಿ ದೊರೆಯಲಿ ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ. ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ಶ್ರೀಮಾನ್ ಸಂಜಯ್ ಗಾಂಧಿಯವರು ಕೆಲವು ತತ್ವಗಳಿಗಾಗಿ ಹೋರಾಟ ನಡೆಸಿದ್ದರು. ದೇಶದ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಾಗಿ ಕನಸನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದರು, ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ದೃಷ್ಟಿಹಸುರಾದ ಅರಣ್ಯ ಸಂಪತ್ತು ಬೆಳೆಯಬೇಕು, ದೇಶದಲ್ಲಿ ವರದಕ್ಷಿಣೆ ನಿರ್ಮೂಲನ ವಾಗಬೇಕು, ಸಂತೋಷದ ಕುಟುಂಬಗಳನ್ನು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬೇಕು. ಈ ರೀತಿ ಹಲವು ಕನಸನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದರು. ಈ ಕನಸನ್ನು ನನಸಾಗಿ ಮಾಡುವಂತಾದ್ದು ಒಂದು ಕಾರ್ಯ ಅದೇ ಅವರಿಗೆ ಈ ಸದನ ದಲ್ಲಿ ನಾವು ಮಾಡತಕ್ಕಂತಹ ಒಂದು ಸ್ಮರಣೆ ಅಂತ ಹೇಳಿ ನಾನು ತಿಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

ಶ್ರೀಮಾನ್ ವರಾಹಗಿರಿ ವೆಂಕಟಗಿರಿಯವರು ನಿಷ್ಕಾಮತ ಕಾರ್ಮಿಕ ನಾಯಕರಾಗಿದ್ದರು. ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲದೆ, ಬೆಂಗಳೂರು ಜನತೆ ಅವರನ್ನು ಯಾರೂ ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಬೆಂಗಳೂರು ಸ್ವಚ್ಛತೆಯಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಇರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಈಗಲೂ ಎಲ್ಲರೂ ನೆನಪುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಒಂದು ತತ್ವಕ್ಕಾಗಿ ಹೋರಾಟ ಮಾಡಿದಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿ, ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ, ಅಂಥ ಮಾಹಾಧೀಮಂತ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ನಾವು ಈ ದಿವಸ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಅವರನ್ನು ನಾವು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರುವುದು ದೇಶಕ್ಕೆ ಅಪಾರ ನಷ್ಟವಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀಮತಿ ಯಶೋದರಮ್ಮ ದಾಸಪ್ಪನವರನ್ನು ನಾನು ಬಹಳ ವರ್ಷದಿಂದ ಬಲ್ಲೆ. ಅವರು ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಇಗಲಿ, ಇಲ್ಲದಿರಲಿ, ದಿನದಲಿತರ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ವಿಧವೆಯರ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ, ಅಂಗವಿಲರ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು, ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಲಂಬನೆ ಯಿಂದ ಜೀವನ ನಡೆಸುವಂತಹ ಒಂದು ಪರಿಸರವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಬೇಕು ಅಂತ ಅಮಿರತ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಯಶೋಧರಮ್ಮ ದಾಸಪ್ಪನವರ ಬಗ್ಗೆ ನನ್ನ ಮಿತ್ರರು ಈಗಾಗಲೇ ಸಾಕಷ್ಟು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಮೂರು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಿಧನದಿಂದ ಇಡೀ ದೇಶ ಶೋಕ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ತೇಲುತ್ತಿದೆ. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಾವು ಈ ಸದನದಲ್ಲಿ ಈ ದಿವಸ ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ವಿಶ್ವವಂತಹ ಒಂದು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಸದನವನ್ನು ಇಪ್ಪತ್ತಿನ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಮುಂದೂಡಿ ನಾಳೆ ಸದನದ ವ್ಯವಹಾರ ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂದು ನಾವು ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ಮುಖೇನ ಸಭೆಗೆ ಸೂಚನೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸಿ ಈ ಮೂರು ಜನರಿಗೂ ಕೂಡ ಅವರ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಶಾಂತಿ ಸಿಕ್ಕಲಿ ಎಂದು ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಮ್ಮ ಮಾನ್ಯ ಮುಖ್ಯ ಮಂತ್ರಿಯವರಾದ ಗುಂಡೂರಾವ್ ಅವರು ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ ಉಳಿಯಬೇಕಾದಂತ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದಿದೆ. ಅವರು ನಾಳೆ ಬರುತ್ತಾರೆ ಅನು ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿ ಈ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ವೇದನೆಯನ್ನು ತೋಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀಮಾನ್ ಸಂಜಯಗಾಂಧಿಯವರ ನಿಧನದಿಂದ ಅವರು ಒಬ್ಬ ತನ್ನ ಸೋದರ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಇದ್ದಂತ ಒಬ್ಬ ಅತೀವ ಅತ್ತೀಯ ಗೆಳೆಯನನ್ನು ಮಾನ್ಯ ಗುಂಡೂರಾವ್ ಅವರು ಕಳೆದು ಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀಮಾನ್ ಸಂಜಯಗಾಂಧಿಯವರು ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಆತ್ಮೀಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಅನೇಕ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಇತರ ಬೆಳವಣಿಗೆ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಸಹಾನುಭೂತಿಯಿಂದ ಯಾವಾಗಲೂ ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿ. ನಾನು ಸುಮಾರು ಹತ್ತು ವರ್ಷದಿಂದಲೂ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಸಂಜಯಗಾಂಧಿಯವರನ್ನು ಬಲ್ಲೆ. ನೇರವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವಂತಹ ಅವರು ಒಬ್ಬ ಅಸಮಾನ್ಯವಾದ ರಾಜಕಾರಣಿ. ಯಾವಾಗಲೂ ಕೂಡ ಒಂದು ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ, ದೇಶದ ಹಿತಚಿಂತನೆ. ದೇಶದ ಹಿತದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನೇರವಾದ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಂತಹ ಒಬ್ಬ ಮಹಾನುಭಾವ.

೧— ೦೦ಪಿ.ಎಂ.

ದೇಶದ ಹಿತದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕೊಂಡಿದ್ದಂತಹ ಮಹಾನುಭಾವ ಅಂತ ನಾವು ಏನು ನಿರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿದ್ದರೋ, ಈ ದೇಶವನ್ನು ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕವಾದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಾ ಪಾತ್ರ ವನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ನಮ್ಮಂತಹ ಎಲ್ಲ ಯುವಕರನ್ನು ಮುನ್ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂತಹ ಒಬ್ಬ

ಧೀವಂತ ಯುವಕನನ್ನು ಈ ದೇಶ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಇಡೀ ದೇಶ ಬರಡಾಗಿದೆ. ಯುವಜನ ಶಕ್ತಿಯ ನಾಯಕತ್ವಕ್ಕೆ ಕೊರತೆಯಾಗಿದೆ. ನನಗಿಂತ ಮುಂದೆ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಮಾನ್ಯ ಬಂಗಾರಪ್ಪನವರು ಹಾಗೂ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಸದಸ್ಯರು ಹೇಳಿದಂತಹ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ನಾನೂ ಕೂಡ ನನ್ನ ದೃಢಿಗೂಡಿಸುತ್ತೇನೆ. ಈ ಸಮಯ ದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ಮಾತನಾಡಲು ಅವಕಾಶ ಕೊಟ್ಟಂತಹ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಿಗೆ ಅಭಿನಂದನೆಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಅರ್ಪಿಸಿ ನನ್ನ ಈ ಎರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತೇನೆ.

† ಶ್ರೀ ಬಿ. ವಿ. ಕಕ್ಕಿಲಾಯ (ವಿರಲ್ ಕ್ಷೇತ್ರ)—ಸನ್ಮಾನ್ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೇ, ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತಾವು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿರತಕ್ಕಂತಹ ದುಃಖ ಸೂಚನೆಯಲ್ಲಿದ್ದುನಾನು ಕೂಡ ಭಾಗಿಯಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶಪಡುತ್ತೇನೆ. ಮೊದನೆಯದಾಗಿ ದಿನಗತ ವಿ. ವಿ. ಗಿರಿಯವರ ಬಗ್ಗೆ ನಾನು ಒಂದೆರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶಪಡುತ್ತೇನೆ. ಮಾನ್ಯ ಗಿರಿಯವರು ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ ಅಗ್ರಗಣ್ಯ ನಾಯಕ ರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ, ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟ ಅಂದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ? ಅದರಲ್ಲೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕಾರ್ಮಿಕ ವರ್ಗದವರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ. ಆತ್ಮಂತ ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿರತಕ್ಕಂತಹ ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿರತಕ್ಕಂತಹ ಈ ಒಂದು ವರ್ಗವಿನದೆ, ಆ ವರ್ಗ ಸಂಘಟಿತವಾಗಿ ದೇಶದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಹೊಸ ಸಮಾಜವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡು ವಂತಹ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲವಾದಂತಹ ಪಾತ್ರವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಒಂದು ತತ್ವವನ್ನು ಅವರು ಈ ದೇಶದ ಮುಂದೆ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮುಂದಿಟ್ಟಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಅವರು ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಸಂಘಟನೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟುವುದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದಂತಹ, ಆತ್ಮ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದಂತಹ ಒಬ್ಬ ಧೀವಂತ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿದ್ದೆ. ಇವತ್ತಿನ ಯುವಕರು ತಿಳಿದಿರುವಂತಹ ಸಂಜಯ್ ಗಾಂಧಿಯವರಂತಹ ನಾಯಕರು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಸುಯೋಗವೇ ಅಥವಾ ದೌರ್ಭಾಗ್ಯವೇ ಅಂತಹ ನಾಯಕರು ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ನಾವು ಪಡೆದಂತಹ ನಾಯಕರು ಮಾನ್ಯ ವಿ. ವಿ. ಗಿರಿಯವರು, ಜವಾಹರಲಾಲ್ ನೆಹರೂರವರು, ಹಾಗೂ ಶ್ರೀಮತಿ ಯಶೋಧರಮ್ಮ ದಾಸಪ್ಪ ಇಂತಹ ನಾಯಕರ ಒಂದು ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ದುಮುಕಿದ ಯುವಕರಲ್ಲಿ ನಾನು ಒಬ್ಬ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ. ೧೯೩೭ನೇ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ಮದ್ರಾಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಸರ್ಕಾರ ಬಂದಾಗ ಮಾನ್ಯ ವಿ. ವಿ. ಗಿರಿಯವರು ಅಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಮಿಕ ಸಚಿವರಾಗಿದ್ದರು. ಆಗ ನಾನು ಪುಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿದ್ದೆ. ಅವಾಗ ಶ್ರೀಮನ್ ಗಿರಿಯವರು ಪುಂಗಳೂರಿಗೆ ಆಗಮಿ ಸಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಣ ಕೆಲಸಗಾರರ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಹೋರಾಟ ನಡೆದಿತ್ತು. ಆ ಹೋರಾಟ ಮುದ್ರಣ ಕೆಲಸಗಾರರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ದು ಹೋರಾಟ ಸ್ವಲ್ಪ ಚಿಕ್ಕದಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಅದಕ್ಕೆ ಇಡೀ ದೇಶದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೋರಾಟದ ಕಳೆಗಳೆ ಇದ್ದಂತಹ ಎಲ್ಲ ಜನರೂ ಆ ಹೋರಾಟದ ಹಿಂದಿದ್ದರು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಂತಹ ಮಾನ್ಯ ವಿ. ವಿ. ಗಿರಿಯವರು ಆ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಈಡೇರಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಲ್ಲ. ಕಾರ್ಮಿಕರು ತಮ್ಮ ದಿನನಿತ್ಯದ ಕೇಳಿಕೆಗಳಿಗಾಗಿ ಹೋರಾಟ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲೇ ತಮ್ಮ ಸಮಯವನ್ನು ಕಳೆಯುವುದಕ್ಕಿಂತ ಇದರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಮದ್ರಾಸ್‌ನಲ್ಲಿ ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಸರ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ದ್ದೇವೆ. ಆದರೆ ದೇಶಕ್ಕೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಬಂದಿಲ್ಲ, ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಹೋರಾಟ ನಡೆಸ ಬೇಕು, ನೆಲೆಯಾಗಿರುವಂತಹ ಒಂದು ಸಮಾಜವಾದ ರಾಷ್ಟ್ರವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಿ ಎನ್ನುವ ಒಂದು ಸಂಘಟನೆ ಯಾಗಬೇಕೆನ್ನು ಕರೆಯನ್ನು ಮಾನ್ಯ ವಿ. ವಿ. ಗಿರಿಯವರು ಇತ್ತೀದರು. ಅಂತಹ ಒಂದು ಹೋರಾಟ ಅವರ ನಾಯಕತ್ವದಲ್ಲಿ ಇವತ್ತು ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಮಿಕರ ವರ್ಗ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿದೆ. ಆ ಮೇಲೆ ಗಿ ರಿಯವರು ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದರೂ ಕೂಡ ಅವರ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಎಂದೂ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ನನ್ನ ಸ್ವಂತ ಅನುಭವ. ಅವರು ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಮಿಕ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದಾಗಲೂ ಕೂಡ ನಾನು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲ ರಾಜ್ಯ ಸಭೆಯ ಸದಸ್ಯರಾಗಿರುವಂತಹ ಒಂದು ಸುಯೋಗ ನನಗೆ ಲಭಿಸಿತ್ತು. ಅಂದು ವಕೀಂಗ್ ಜನಲಿಸ್ಟ್ ಅವಾಗ ಇನ್ನೂ ಪಿ.ಟಿ.ಐ. ಇನ್ನಿತರೇ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಂತಹ ವಕೀಂಗ್ ಜನಲಿಸ್ಟ್‌ಗಳಿಗೆ ತುಂಬಾ ಕಿರುಕುಳವಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತಹ ಅಂತಹ ಒಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಾನು ಒಂದು ಗಮನ ಸೆಳೆಯುವ ಸೂಚನೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೆ. ಆ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುವ ಸೂಚನೆ ರಾಜ್ಯಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚೆ ಮಾನ್ಯ ಗಿರಿಯವರು ಲಾಬಿಯಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದು ಹೇಳಿದರು. ನಾನು ಅಂದು ಒಳಗೆ ಚಿಕ್ಕವಯಸ್ಸಿನವನಾಗಿದ್ದೆ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅನುಭವ ಆಗಿ ಇರಲಿಲ್ಲ, ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ಲಾಬಿ ಯಲ್ಲಿ ಕರೆದು ನೀನೇನೋ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುವ ಸೂಚನೆಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದ್ದೀಯಾ, ಆದರೆ ಅಧಿಕ ಪ್ರಸಂಗ

ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಡ, ನಾನು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ನಾನು ಏನು ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಸನ್ನಿಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಸನ್ನಿಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೆ ಇನ್ನೇನಾದರೂ ಇದ್ದರೆ ನಂತರ ಕೇಳುವುದಾಗಿ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದರು. ನಂತರ ಅವರ ಆ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದ ಮೇಲೆ ನಾನು ಕೇಳುವುದು ಏನೇನೂ ಉಳಿದಿಲ್ಲ. ವರ್ಕಿಂಗ್ ಜನರಿಸ್ಟ್ರಾಗಾಗಿ ಏನೇನು ಮಾಡಬೇಕು ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಸರ್ಕಾರ ಯೋಜನೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದೆ, ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ವಿಷದ ವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದರು. ಬರೀ ತಿಳಿಸಿದ್ದು ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಆ ಮೇಲೆ ಸರ್ಕಾರದ ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿ ಪಿ.ಟಿ.ಐ. ಮತ್ತಿತರೆ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಅವರು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಮಿಕ ಸಚಿವರಾಗಿದ್ದಾಗ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅವರಿಗೆ ಎಷ್ಟೇ ಕಳಕಳಿ ಇದ್ದರೂ ಕೂಡ ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ಅದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಆಗದಿದ್ದಾಗ ಅವರು ತಮ್ಮ ಸಚಿವ ಪದವಿಗೆ ರಾಜೀನಾಮೆಯನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟರು. ಮುಂದೆ ೧೯೭೪ರಲ್ಲಿ ರೈಲ್ವೇ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಮುಷ್ಕರ ನಡೆದಾಗ ಅದನ್ನು ಇತ್ಯರ್ಥ ಮಾಡಬೇಕು, ಅವರ ಕೇಳಿಕೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತುಕತೆ ನಡೆಸಿ ಇತ್ಯರ್ಥ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂಬುದಾಗಿ ಅಂದು ಅವರು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರಾಗಿದ್ದಾಗ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದರು. ಅವರ ಉಪದೇಶ ಈಡೇರಲಿಲ್ಲ ಬೇರೇ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಯಿತು. ಅವರು ಯಾವುದೇ ಅಧಿಕಾರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ತತ್ವವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ತಮ್ಮ ಕೊನೆಯ ಉಸಿರು ಇರುವ ತನಕ ಹೋರಾಟ ನಡೆಸಿದರು. ಅವರ ಒಂದು ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ, ಅವರ ಒಂದು ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಮುಂದೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಇವತ್ತಿನ ದಿವಸದ ಯುವಕರು, ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿರುವವರಿಗೂ, ಸಮ್ಭವತಃ ಶಾಸಕರಿಗೂ ಹಾಗೂ ಬೇರೆಯವರಿಗೂ ಕೂಡ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವವರೂ ಎಲ್ಲರೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದುದು ಅತಿ ಮುಖ್ಯ ಎಂಬುದಾಗಿ ನಾನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಅವರು ಇನ್ನೂ ಬಹಳ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಜೀವಿಸಿ ಈ ದೇಶಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು ಅಂತ ನಾನು ಅಪೇಕ್ಷೆ ಪಡುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ಅವರು ಇಂದು ನಿಧನ ಹೊಂದಿರುವುದು ಇಡೀ ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ತುಂಬಲಾಗದ ನಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಅವರಿಗೆ ಶ್ರದ್ಧಾಂಜಲಿಯನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ನಾನೂ ಕೂಡ ಭಾಗಿಯಾಗುತ್ತೇನೆ.

ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಮಾತೃಶ್ರೀ ಯಶೋಧರಮ್ಮ ದಾಸಪ್ಪ, ಅವರು ನನಗೆ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಕೂಡ ಒಂದೆರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು. ಯಾವಾಗಲೂ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಾನ್ಯ ಮಿತ್ರರಾದ ಶ್ರೀ ಕೆ. ಎಚ್. ಶ್ರೀನಿವಾಸರವರು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಮತ್ತು ಇತರೇ ಮಿತ್ರರೂ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ರಾಜನಾತ್ಮಕವಾದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಅದರಲ್ಲೂ ಕೂಡ ಖಾದಿ ಮತ್ತು ಪಾನನಿರೋಧ ಇವೆರಡನ್ನೂ ಜಾರಿಗೆ ತರುವುದಕ್ಕೆ ಅವಿರತ ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟವರು ಎಂಬುದು ನನಗಿಗೆ ತರುತ್ತದೆ. ಇವೆರಡನ್ನೂ ಜಾರಿಗೆ ತರಬೇಕೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಅವಿರತ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದರು. ಅವರ ಯಜಮಾನರಾದ ಶ್ರೀಮಾನ್ ದಾಸಪ್ಪ ನವರೂ ಕೂಡ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೋಸ್ಕರ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಅದೇ ರೀತಿ ಶ್ರೀಮತಿ ಯಶೋಧರಮ್ಮ ದಾಸಪ್ಪ ನವರೂ ಕೂಡ ಈ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಅದೇ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಇವತ್ತು ಅವರ ಮಗ ಶ್ರೀಮಾನ್ ತಂಗಳಿ ದಾಸಪ್ಪ ನವರು ಕಾಲಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಮುಂದೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಅವರ ಮಾತೃಶ್ರೀಯವರ ನಿಧನದಿಂದ ಆದಂತಹ ನಷ್ಟವನ್ನು ಸಮೀಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಧೈರ್ಯ ಮತ್ತು ಶಕ್ತಿ ಯನ್ನೂ ಅವರಿಗೂ ದೇವರು ಕರುಣಿಸಲಿ ಎಂದು ದೇವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

ಹಾಗೂ ಅವರೂ ಕೂಡಾ ಇದೇ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತಾರೆಂದು ನಾನು ನಂಬಿದ್ದೇನೆ.

ಇನ್ನು ಕೊನೆಯದಾಗಿ, ಶ್ರೀ ಸಂಜಯಗಾಂಧಿಯವರ ನಿಧನದಿಂದ ನಮ್ಮ ದೇಶಕ್ಕೆ ಆದ ನಷ್ಟದ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದೆರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಇರುವುದು ಸರ್ವೇ ಸಾಮಾನ್ಯ. ಆದರೆ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಸಂಜಯ ಗಾಂಧಿಯವರು ಕೇವಲ ೫ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಸಿದ್ಧ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವರೇ ಆದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ಇನ್ನೂ ಬಹಳ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಬಾಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಶ್ರೀಮಾನ್ ಮೊಯ್ತಿಯವರು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಅವರ ಸಾಹಸ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಅವರಿಗೆ ಮಾರಕವಾಯಿತು. ಇಂತಹ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಅವರಲ್ಲಿ ಇರಬಾರದಾಗಿತ್ತು ಎಂದು ಹೇಳುವಾಗ ನಾನು ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಬೇಕೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ದೇಶ ಒಂದು ಕುಲಮೆಯ ಮಾದರಿ, ಆ ಕುಲಮೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಮಂದಿ ಯುವಕರು ಹದವಾಗಿ ಹೊರಬರಬೇಕು. ಆ ಕುಲಮೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಾಹಸದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಬರಬೇಕು. ಈ ಕುಲಮೆಯಿಂದ

ನಮ್ಮ ದೇಶಕ್ಕೆ ಅಪಾರವಾದ ಶಕ್ತಿ ಬರುತ್ತದೆಂದು ನಾನು ಅಂದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಒಂದು ಸಾಹಸ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗೆ ಮಾರಕ ಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ನಮ್ಮ ದೇಶವನ್ನು ಇದು ಯಾವ ರೀತಿ ಯಾವ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತದೆಂಬುದು ಇವತ್ತು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಕಾಡುತ್ತಿರುವ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ. ಬಹುಶಃ ಸಂಜಯಗಾಂಧಿಯವರು ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಬಾಳಿದ್ದರೆ ಅವರು ಒಬ್ಬ ಹದವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಅನುಭವಸ್ಥ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ಈ ದೇಶದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಈ ದೇಶ ಒದ್ದರಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ದೊಡ್ಡ ಸಂಕೇತ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಅನುಮಾನವಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಒಂದು ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಒಬ್ಬ ಯುವಕನನ್ನು ನಾವು ಇಂದು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ನಮ್ಮ ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಗಳಾದ ಶ್ರೀಮತಿ ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿಯವರಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಆಪ್ತರಾದ, ಹೆಚ್ಚಿನ ಬೆಂಬಲವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಂತಾಗಿದೆ. ತಮ್ಮ ಪುತ್ರರನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಶ್ರೀಮತಿ ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿಯವರಿಗೆ ಬಹಳ ದುಃಖವಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀಮತಿ ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿಯವರ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯೂ ಸಹಾ ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಇಂತಹ ಒಂದು ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಶ್ರೀಮತಿ ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿಯವರು, ಆ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಕೊಂಡು ದೇಶವನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವ ಆತ್ಮ ವಿಶ್ವಾಸ ಶ್ರೀಮತಿ ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿಯವರಿಗೆ ಇದೆ. ಇಂತಹ ಮಗನನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡರೂ ಸಹಾ ಅವರಲ್ಲಿ ಒಂದು ತರಹದ ಶಕ್ತಿ ದೇಶವನ್ನು ಉನ್ನತಿ ಕಡೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವ ಬಗ್ಗೆ ಇದೆ. ಶ್ರೀ ಸಂಜಯ ಗಾಂಧಿಯವರ ನಿಧನದಿಂದ ಆದ ನಷ್ಟವನ್ನು ಭರ್ತಿ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತಹ ಒಂದು ಶಕ್ತಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ, ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಇದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನಾವು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಸಂಜಯ ಗಾಂಧಿಯವರ ನಿಧನದಿಂದ ಅವರ ಕುಟುಂಬ ವರ್ಗದವರಿಗೆ ಆಗಿರುವ ದುಃಖದಲ್ಲಿ ನಾವೂ ಕೂಡ ಭಾಗಿಗಳಾಗುತ್ತೇವೆ ಎಂದು ಹೇಳಿ ನನಗೆ ಇಷ್ಟು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಅಡುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ಮಾನ್ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಿಗೆ ವಂದಿಸಿ ನನ್ನ ಎರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತೇನೆ.

† ಶ್ರೀ ಕೆ. ಆರ್. ರಾಜಗೋಪಾಲ್ (ಪಾಂಡವಪುರ) — ಸನ್ಮಾನ್ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೇ, ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಒಂದು ಆಶಾ ಜ್ಯೋತಿ ನಂದಿದೆ ಎಂಬ ವಿಷಯವಾಗಿ ಈವರೆಗೆ ಸಭೆಯ ಸದಸ್ಯರು ಹೆಚ್ಚಿನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಅನಿಸಿಕೆಗಳನ್ನು ಸಭೆಯ ಮುಂದೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೂ ಕೂಡ ನಾನು ಕಂಡ ಶ್ರೀ ಸಂಜಯ ಗಾಂಧಿಯವರು ಮರಣ ಹೊಂದಿದರು ಎಂಬ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ನನಗೆ ಅವರೂ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಸತ್ತಿರುವರೇ ಎಂಬ ಭಾವನೆಬಂತು, ಆನಂತರ ನನಗಾದ ದುಃಖ ಎಂತಹದು ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಸದನದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದು ಸೂಕ್ತವೆನಿಸಿತು, ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದ ಶ್ರೀ ಸಂಜಯ ಗಾಂಧಿಯವರು ಕಪ್ಪು ಕನ್ನಡಕವನ್ನು ಮತ್ತು ಕಪ್ಪು ಚಪ್ಪಲಿ ಹಾಗೂ ಬಿಳಿಯ ಹೈಜಾಮ ಮತ್ತು ಜುಬ್ಬುವನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ನಿರಾಡಂಬರ ವ್ಯಕ್ತಿ ಇತಿ ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಿನ ಯುವಕರಿವರು. ಈ ದೇಶದ ಸುಮಾರು ನೂರಕ್ಕೆ ಅರವತ್ತು ಭಾಗ ದಷ್ಟು ಯುವಕರನ್ನು ರಾಜಕೀಯಕ್ಕೆ ತಂದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಇವರು. ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಲೋಕಸಭೆಯ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ ಪಕ್ಷದ ಮಹಾ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳಾಗಿ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಇವರು. ಈ ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಯುವಶಕ್ತಿ ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಇಳಿದಿದ್ದು ದೇಶದ ಮುಂದಿನ ಪ್ರಧಾನಿ ಆಗುವುದರಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಇವರ ದುರ್ಮರಣ ದೇಶದ ಯುವ ಶಕ್ತಿಗೇ ಒಂದು ದಿಗುಲಿಗೆ ಈಡು ಮಾಡಿದೆ. ಇವರನ್ನು ಹೆತ್ತ ತಾಯಿಗೆ ಬರಿಸಿಡಲೆರಗಿದಂತಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇಡೀ ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನತೆ ಬಹುಶಃ ಅವರ ಹಿಂದೆ ಇರುವವರು ಅಲ್ಲದೇ, ದೇಶದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಒಬ್ಬ ಕಂದನನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಂತಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಧಾನಿಯವರಿಗೆ ಪುತ್ರರ ಅಗಲಿಕೆಯಿಂದ ಉಂಟಾದ ದುಃಖವನ್ನು ಬರಿಸಲು ಹೆಚ್ಚಿನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೂಡಲೆ ಎಂದು ಶ್ರದ್ಧಾಂಜಲಿಯನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಅಲ್ಲದೆ ಈ ದೇಶದ ಮಹಾ ನಾಯಕರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾಗಿದ್ದ, ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ವಿ. ವಿ. ಗಿರಿಯವರನ್ನು ನಾವು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ಸದನದ ಸದಸ್ಯರು ಬಹಳ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ದೇಶದ ಬಡವ, ಬಲ್ಲಿದರ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಚಾಚೂ ತಪ್ಪದೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೂ ಕೂಡ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧಾಂಜಲಿಯನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಇನ್ನು ಕೊನೆಯದಾಗಿ, ಮಾತೃಶ್ರೀ ಯಶೋಧರಮ್ಮ ದಾಸಪ್ಪನವರ ನಿಧನದ ವಿಷಯ ಕೇಳಿ ನನಗೆ ಬಹಳ ದುಃಖವಾಯಿತು. ನಾನು ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೆನು.

ಬಹುಶಃ ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಇದೆ, ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನವರು ಇದ್ದಾರೆಂದರೆ ಅದು ಶ್ರೀಮತಿ ಯಶೋಧರಮ್ಮ ದಾಸಪ್ಪ ಅವರಿಂದ ಮಂಡ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಬೇರೂರಿದು ಇವರ ಮುಖಾಂತರ ಇವರ ಒಂದು ಮರಣದಿಂದ ಅನರ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಆದ ದುಃಖವನ್ನು ಭರಿಸಲು ತಕ್ಕ ಕೊಡಲಿ ಎಂದು ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡಿ ನನಗೆ ಇಷ್ಟು ಮಾತನಾಡಲು ಅವಕಾಶ ಕೊಟ್ಟ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಿಗೆ ಚಿರಗುಣ ಯಾಗಿ ನಾನು ನನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತೇನೆ.

† ಶ್ರೀ ಬಿ. ಬಸವಲಿಂಗಪ್ಪ (ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದ ಉಪ ನಾಯಕರು).—ಮಾನ್ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೇ, ಅರ್ಧ ಶತಮಾನಗಳ ಪರ್ಯಂತ ನಿರಂತರವಾಗಿ ದೇಶ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿರತಕ್ಕ ಶ್ರೀಮಾನ್ಯ ವಿ.ವಿ. ಗಿರಿಯವರು ನಮ್ಮನ್ನಗಲಿದ್ದಾರೆ. ದಿವಂಗತ ವಿ.ವಿ. ಗಿರಿಯವರು ಹಲವಾರು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಕಾರ್ಮಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಕಾರ್ಮಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದು ಅಷ್ಟು ಸುಲಭವಲ್ಲ, ನಾನೂ ಒಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಮಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟೆ. ಆದರೆ ಕಾಟವನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೇ ನಾನು ಬೇಡ ಎಂದು ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟೆ. ಇವರು ಕಾರ್ಮಿಕ ನಾಯಕರಾಗಿದ್ದು ಸಿಹಿ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ದಿವಂಗತ ವಿ.ವಿ. ಗಿರಿಯವರು ಕಾರ್ಮಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಏನೂ ಒಂದು ಬೇಸರವನ್ನು ಪಡದೇ ಬಹಳ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ಕಾರ್ಮಿಕ ನಾಯಕರಾಗಿದ್ದರು. ದೇಶದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ರೀತಿಯಿಂದ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಒಂದು ಸೇವೆಯ ಪ್ರತಿಫಲದಿಂದಾಗಿ ಇವರು ರಾಷ್ಟ್ರದ ಉನ್ನತ ಸ್ಥಾನವಾದ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬರತಕ್ಕ ಸಂದರ್ಭ ಅವರಿಗೆ ಲಭಿಸಿತು. ಇವರು ಉಪ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯಾಗಿದ್ದಾಗ ಒಂದು ಚರಿತ್ರಾರ್ಹವಾದ ಘಟನೆ ನಡೆಯಿತು. ೧೯೬೯ನೇ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಘಟನೆಯಿದು. ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಸಮಿತಿಯ ಒಂದು ಸಭೆ ಆದಾಗ ಮುಂದಿನ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಯಾರು ಆಗಬೇಕೆನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬಂತು. ಆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬಂದಾಗ ಈಗ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳಾಗಿರತಕ್ಕ ಶ್ರೀ ಸಂಜೀವರೆಡ್ಡಿಯವರನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಸಮಿತಿ ನಿರ್ಧರಿಸಿತು. ಆದರೆ ಆಗ ಉಪ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ವಿ. ವಿ. ಗಿರಿಯವರು ತಮ್ಮ ಪದವಿಗೆ ರಾಜೀನಾಮೆ ಕೊಟ್ಟು ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಪದವಿಗೆ ಚುನಾವಣೆಗೆ ನಿಂತರು. ಆಗ ಅವರಿಗೆ ಏಷ್ಟು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ದ್ರಾಢ್ಯ ಇತ್ತೆಂದು ನನಗನ್ನಿಸಿತು. ಆ ನಂತರ ಹಲವಾರು ಜನರ ಬೆಂಬಲ ಕೊಡಲಾಗಿ, ಅವರು ಗೆದ್ದು ಬಂದರು, ಅದು ಬೇರೆ ವಿಚಾರ. ಆದರೆ ಆ ದಿನ ಇವರು ಕೈಗೊಂಡ ತೀರ್ಮಾನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಒಂದು ಧ್ರಾಢ್ಯ, ಅವರ ಒಂದು ಸಂಕಲ್ಪ ನನಗೇ ಅಲ್ಲ ಇಡೀ ಸದನಕ್ಕೆ, ಇಡೀ ದೇಶಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮಾರ್ಗದರ್ಶನವಾಗಬೇಕೆಂದು ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಮೂವರು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳಾಗಿದ್ದವರು ಮದರಾಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಸತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಮೂರನೆಯವರೆಂದರೆ ಸಿ. ರಾಜಗೋಪಾಲಚಾರ್, ಮರಣನೆಯವರು ಡಾ. ರಾಧಾ ಕೃಷ್ಣನವರು, ಮೂರನೆಯವರಾಗಿ ಶ್ರೀ ವಿ.ವಿ. ಗಿರಿಯವರು. ಈ ಮೂವರೂ ಕೂಡ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದವರೇ ಆಗಿ ಮದ್ರಾಸಿನಲ್ಲಿ ಸತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ನನಗೆ ಒಂದು ರೀತಿಯಾದ ದಿಗ್ವಿಲಾಸ ಉಂಟಾಗಿರುತ್ತದೆ. ದಿವಂಗತ ಮಾನ್ಯ ಶ್ರೀ ವಿ. ವಿ. ಗಿರಿಯವರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡತಕ್ಕಂಥ ಸಮಯ ನನಗೆ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಬರಗಿಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ದಿವಸಗಳ ಕಾಲ ಅವರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಅವರು ಗೌವರ್ಧರ್ ಆಗಿದ್ದಾಗ ಇಡೀ ದಿವಸವು ಕೆಲಸ ಮಾಡತಕ್ಕಂಥ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಜನರ ಸೇವೆಯನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿ ಮಾಡಬೇಕು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಹಗಲಿರುಳು ಜನರ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಒಂದು ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಪ್ರತಿ ದಿವಸ ಕೊಳಚೆ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಜನತೆಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ತೋರಿಸುವುದು, ಅಲ್ಲಿಯ ಸ್ವೇಚ್ಛಾರ್ಥದ ಬಗ್ಗೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಜೊತೆ ಚರ್ಚಿಸುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುವಂತೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಡುವುದು ಇವೇ ಮುಂತಾದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ಗೌವರ್ಧರ್ ಆಗಿದ್ದಾಗ ನಾನು ಮುನಿಸಿಪಲ್ ಇನ್ಸ್ಪೆಕ್ಷಿಟಿವ್ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದೆ. ಒಂದು ದಿವಸ ನಾನು ಅವರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿರಬೇಕಾದರೆ ಯಾವ ಮುನ್ಸೂಚನೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರ ಪುರಂ ಒಂದು ಹೋಟೆಲ್ ಬಳಿಗೆ ಅವರು ನುಗ್ಗಿ ಸೀದ ಅಡುಗೆ ಮಾಡುವ ಮನೆಗೆ ಹೋದರು. ಆಗ ಇದ್ದಲ್ಲ ಏತಕ್ಕೆ ಕಮಿಷನರ್ ಇರುತ್ತಾರೆ ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದರೆ ಸಾಕು ಇದ್ದಲ್ಲವನ್ನೂ ಗಮನಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂದೆಲ್ಲ ಹೇಳಿದೆ, ಆದರೆ ಅವರು ಕಮಿಷನರವರಿಗೆ ಹೇಳುವ ವಿಷಯವೇ ಬೇರೆ, ಅವರು ಇಷ್ಟೆ

ವನ್ನೂ ಗಮನಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಅವರ ಮೇಲೆ ಕ್ರಮವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಬೇರೆಯಾದರೂ ನಾವು ಮಾಡತಕ್ಕಂಥ ಕೆಲಸ ಏನು ಇರುತ್ತದೆ ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಬೇರೆಯವರು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿರತಕ್ಕಂಥವರು ಯಾವ ರೀತಿ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು, ಕೊಳಚೆ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಯಾವರೀತಿ ಸ್ವಚ್ಛತೆಯಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಒಂದು ಮಾರ್ಗದರ್ಶನವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಅದೇರೀತಿ ಅವರು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ದೇಶ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಕಾತುರತೆಯಿಂದಲೇ ತಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ಕಳೆದರು. ಒಂದು ದಿವಸವೂ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಳೆಯಬೇಕು ಎಂದು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದವರಲ್ಲ. ವಿಶ್ರಾಂತಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದೆ ತುಂಬುಜೀವನ ಕಳೆದಂಥ ಒಬ್ಬ ಗಣ್ಯ ನಾಯಕರಾಗಿ ಅವರು ನಮ್ಮ ನ್ನು ಇಂದು ಆಗಲಿದ್ದಾರೆ. ಹುಟ್ಟಿದವರು ಸಾಯಲೇಬೇಕು “ಜಾತಸ್ಯ ಮರಣಂ ದೃವಂ” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಹಾಗೆ ಜೀವಿತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತುಂಬು ಬಾಳನ್ನು ಬಾಳಲು ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆಸರೆ ಶ್ರೀ ವಿ. ವಿ. ಗಿರಿಯವರು ತಮ್ಮ ಜೀವಿತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತುಂಬು ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಎಲ್ಲ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಲಂಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ, ಸ್ವತಃ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ, ಜನಸೇವೆಗಾಗಿ ದೇಶಸೇವೆಗಾಗಿ ಏನೇನು ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛೆಪಟ್ಟರೋ ಆ ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇಂಥ ಒಬ್ಬ ಮಹಾನ್ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ಇಂದು ನಾವು ಅವರಿಗೆ ಶ್ರದ್ಧಾಂಜಲಿಯನ್ನು ಅರ್ಪಿಸತಕ್ಕಂಥಾದ್ದು ನಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇಂದು ಅವರ ಗೌರವಾರ್ಥವಾಗಿ ಈ ಸದನಕ್ಕೆ ರಜಾವನ್ನು ಘೋಷಿಸಿ, ಸದನದ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹಾಕಿ ಅವರ ಕುಟುಂಬದವರಿಗೆ ಶ್ರದ್ಧಾಂಜಲಿಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಶ್ರೀ ವಿ. ವಿ. ಗಿರಿಯವರ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಚಿರ ಶಾಂತಿ ದೊರಕಲೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.

ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಶ್ರೀಯುತ ಸಂಜಯ ಗಾಂಧಿಯವರು ೧೯೭೫ನೇ ಇಸವಿಯಿಂದಲೂ ನಾವು ಅವರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ಹೋಗಿ ಮಾತನಾಡತಕ್ಕಂಥ ಪ್ರಮೇಯ ನಮಗೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಸಾರಿ ಅವರನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದು ಎಂದರೆ ೧೯೭೫ನೇ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ. ಆಗ ಅವರು ಇನ್ನೂ ಯುವಕರಾಗಿಯೇ ಇದ್ದರು. ಅವರು ಆಗಲೇ ರಾಜಕೀಯಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಮಹತ್ ಕಾತುರತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತಡೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರೂ ವಿರೋಧವಾಗಿಯೇ ಇದ್ದರು. ಯಾರೂ ಬಹಿರಂಗ ಪಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಇಂಥ ಒಂದು ಭಾವನೆಯನ್ನು ಬಹಳಷ್ಟು ಜನರು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಒಂದು ರಾಜಕೀಯ ಜನರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ನಿಮಗೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಅನುಭವ ಇರಬಹುದು. Delhi is a city of e urter us ಇದು ಮೊಗಲರ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಬಂದಿರತಕ್ಕಂಥ ಒಂದು ಸಂಪ್ರದಾಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ನೇರವಾಗಿ ಹೋರಾಟ ಮಾಡತಕ್ಕಂಥವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ನನ್ನ ೨೦-೨೫ ವರ್ಷಗಳ ಅನುಭವದ ಒಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳುವುದಾದರೆ ನಾನು ಅನೇಕ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಸ್ನೇಹಿತರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ. ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡವರ ಸ್ನೇಹವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ, ಇಂಥ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಸ್ನೇಹಿತರೂ ಕೂಡ ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಬರಬಾರದು ಎಂದು ಕಿವಿ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರೇ ಹೊರತು ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ ಯಾರೂ ಹೇಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ೧೯೭೭ನೇ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ಚುನಾವಣೆಗಳು ನಡೆಯಿತು. ಆ ಒಂದು ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಸೋತು ಹೋಯಿತು. ಆಗ ಸಂಜಯಗಾಂಧಿಯವರೂ ಕೂಡ ಸೋತು ಹೋದರು. ೫೬ ತಿಂಗಳ ಕಾಲ ಅವರು ಹೊರಗೇನೇ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗಿದ್ದರೂ ಅವರು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. A restless youth, always doing something ಅವರ ಮೇಲೆ ನೂರಾರು ಕೇಸುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿದ್ದರೂ, ತಾವೇ ಸ್ವತಃ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಕಾಗದ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಓದಿ ಲಾಯರ್‌ಗಳಿಗೆ ಈ ರೀತಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಇನ್‌ಸ್ಟ್ರಕ್ಷನ್ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. He was not a qualified Law graduate, but all the same, he was having such a deep interest in knowing things and trying to tell others that, he was right and others were not. It was the speciality of that young man.

ಆ ಒಂದು ಗುಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಕೊನೆಗೆ ಯೂತ್ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನೂ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕೇ ಬೇಡವೇ ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯೂ ಕೂಡ ಬಂದಿತ್ತು. ೧೯೭೭ನೇ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ಏನು ಒಂದು ಚುನಾವಣೆಗಳು ಬಂದಿತು. ಆಗ ಎಲ್ಲರೂ ಕೂಡ ದಿಗ್ಭ್ರಾಂತರಾಗಿ ಈ ಯೂತ್ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಂಗ

ವಾಗಿ ಇಡಬಾರದೆಂದೂ ಕೂಡ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ವರ್ಕಿಂಗ್ ಕಮಿಟಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಯೂತ್ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ಗೆ ವಿರೋಧವಾಗಿಯೇ ಇದ್ದರು. ಹಾಗೆ ವಿರೋಧ ಮಾಡಿದವರಲ್ಲಿ ನಾನೂ ಕೂಡ ಒಬ್ಬನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗಬೇಕು, ಇಂದು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಒಂದು ಬದಲಾವಣೆಯಾಗಬೇಕಾದರೆ ಈ ಯಾವಕರಿಂದ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಒಂದು ಸ್ಥಿರವಾದ ನಿಲುವನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಂಡಿದ್ದವರು ಎಂದರೆ ಶ್ರೀಮತಿ ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿಯವರ ಮಾತ್ರವಾಗಿದ್ದರು. ಶ್ರೀಮಾನ್ ಸಂಜಯ ಗಾಂಧಿಯವರು ೧೯೭೭ನೇ ಇಸವಿಯ ನಂತರ ಕೋರ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ರೀತಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು, ಜಡ್ಜ್ ಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವ ರೀತಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು, ಒಂದು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಚಳುವಳಿಯನ್ನೇ ಮಾಡುವಾಗ ಯಾವರೀತಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ನಮಗೆಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯಾದ ದಿಗ್-ಬ್ರಾಂತಿಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

೧-೨೦ ಪಿ. ಎಂ.

ಕೋರ್ಟ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಏನು ವಿರೋಧವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು, ಅವರು ಏನು ಅಪಮಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು, ಅವರು ಯಾವರೀತಿ ತಮ್ಮ ಎಲ್ಲ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅವರು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದು ಸರಿ ಎಂದು ನಮಗೆ ಈಗ ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಮೇಲಿದ್ದ ಎಲ್ಲ ಕೇಸುಗಳನ್ನು ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಎದುರಿಸಲು ಧೃಢ ನಿಲುವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದು ದರಿಂದ ತಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಯಾವ ಕೋರ್ಟ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಕೇಸುಗಳಿದ್ದುವು ಅದೇ ಕೋರ್ಟ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನು ತಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಕೇಸುಗಳೇ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ರುಜುವಾತು ಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿದರು. ಅವರು ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿಲ್ಲದಾಗ ಹತ್ತಾರು ಕೇಸುಗಳು ಅವರ ಮೇಲೆ ಬಾಕಲ್ಪಟ್ಟವು, ಆದರೆ ಅವರು ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಮೇಲೆ ಆ ಎಲ್ಲ ಕೇಸುಗಳೂ ಇಲ್ಲದವಾದುವೆಂದು ನಾವು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಮಾನ್ಯ ಸಂಜಯ ಗಾಂಧಿಯವರು ಎಲ್ಲ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲೂ ಜಯಶೀಲರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಯಾವಕೆ ಶಕ್ತಿ ಏನು ಎಂಬುದನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶನ ಮಾಡಿ ತೋರ್ಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಒಂದೇ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಮಹಾ ಚುನಾವಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸಿ, ಅನೇಕ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಜಾತಿಯ ಜನರೇ, ಆ ರಾಜ್ಯದ ಮುಖ್ಯ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಬಹಳ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ನಡೆದು ಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರತೀತಿ ಏನಿತ್ತು ಅದನ್ನು ಮುರಿದಿದ್ದಾರೆ.

ಮಾನ್ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೇ, ಮಾನ್ಯ ಸಂಜಯಗಾಂಧಿಯವರ ಬಗ್ಗೆ ನನಗಿರತಕ್ಕ ಒಂದು ಅಭಿಮಾನವೆಂದರೆ, ಜಾತೀಯ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಯಾರು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ತಮ್ಮ ವಿರೋಧವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾನು ಈ ದಿವಸ ಈ ಒಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತ ಮಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ, ಬಹಳ ಹಿಂದೆಯೇ ನಾನು ಇದನ್ನು ವ್ಯಕ್ತ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಜಾತೀಯ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನೂ ಆಸ್ತಿ ಗಳಿಸುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನೂ, ಮಠಗಳು ನಡೆಸುವ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ಒಡೆಯುವ ಯಾವಕೆ ಶ್ರೀ ಸಂಜಯಗಾಂಧಿ ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ನಾನು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ತಳೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಇದು ನಿಮ್ಮಿಂದ ಸಾಧ್ಯವೇ ಎಂದು ನೀವು ಯಾರಾದರೂ ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಬಹುದು, ಅದಕ್ಕೆ ನಾನಾದರೂ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ, ನಾನೂ ಇದೇ ರೀತಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಕೆಲವು ಜನರು ಇದಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಬರುತ್ತಿದ್ದರು. We are not qualified to speak, we are qualified to listen in this country. Only few people are qualified to teach and they should be exemplary people. That is the tradition, what can we do? They are, I call them, infallible people, who have been there in the Society. Suppose you refuse to think according to what infallible people have said in this country then you are nowhere. I am a victim of these things, when I tried to assert, people fell on me and tried to criticise me and you know what happened.

ಮಾನ್ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೇ, ನಾನಾದರೂ ಹೇಳುವುದಿಷ್ಟೆ, ಸುಮಾರು ನೂರಕ್ಕೆ ಎಂಭತ್ತು, ತೊಂಭತ್ತು ಭಾಗ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರತಕ್ಕ ಅನ್ಯಾಯ, ಅಧರ್ಮ ಇವುಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಇಂದಿನ ಸಮಾಜ ವನ್ನು ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕೊಂಡೊಯ್ಯಲು ಸಂಜಯ ಗಾಂಧಿಯವರಂಥ ದಕ್ಷ ಯುವಕ ನಾಯಕರ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಬಹಳ ಇದೆ ಎಂದು ನನಗನಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂದಿನ ಸಮಾಜವನ್ನು ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡಲು ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿದ್ದ ಒಂದು ಮಹಾನ್ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರುವುದಕ್ಕೆ ನಮಗೆ ಬಹಳ ದುಃಖವಾಗುತ್ತದೆ. ಮಾನ್ಯ ಸಂಜಯಗಾಂಧಿಯವರು ಅಪಘಾತಕ್ಕೀಡಾದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ನಾನೂ ಹೋಗಿ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬಂದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಸಂಜಯಗಾಂಧಿಯವರ ಶವವನ್ನು ನೋಡಿ ಅವರ ತಾಯಿಗೆ ಎಷ್ಟು ನೋವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಊಹೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಸಂಜಯಗಾಂಧಿ ಯವರ ಸಾವಿನಿಂದ ನಾನುಧೈತಿಕಗಿಟ್ಟಿಲ್ಲವೆಂದು ಶ್ರೀಮತಿ ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿಯವರು ಹೇಳಿದರೂ ಅವರ ಮಾನಸಿಕನೋವು ನೋವು ಎಷ್ಟಿದೆ ಎಂಬುದು ಅವರ ಮುಖದಿಂದ ಹೊರ ಹೊಮ್ಮಿ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿಗರಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡತಕ್ಕ ಧೀಮಂತ ಶಕ್ತಿಯಾದ ಸಂಜಯ ಗಾಂಧಿಯವರು ಇನ್ನು ಇಲ್ಲವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಜನ ಅವರಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡುವುದು. ಒಳ್ಳೆಯದು ಮಾನ್ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೇ, ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಾನು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಗದೆ, ಶ್ರೀ ಸಂಜಯಗಾಂಧಿ ಯವರ ನಿಧನದ ಬಗ್ಗೆ ಶ್ರದ್ಧಾಂಜಲಿಯನ್ನು ಫೀಸುವವರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ನಾನೂ ಸೇರಿಕೊಂಡು ನನ್ನ ದ್ವನಿಯನ್ನೂ ಅದರೊಡನೆ ಕೂಡಿಸುತ್ತೇನೆ.

† ಶ್ರೀ ಹೆಚ್. ಗಂಗಾಧರನ್ (ಕೃಷ್ಣರಾಜ).—ಮಾನ್ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೇ, ಈ ದಿವಸ ತಾವು ಈ ಸದನದ ಮುಂದೆ ತಂದಿರತಕ್ಕ ಓಜಿನ ಮಹಾನ್ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಿಧನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟಂಥ ಶೋಕ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಭಾರತೀಯ ಜನತಾ ಪಕ್ಷದ ಪರವಾಗಿ ನನ್ನ ದ್ವನಿಗೂಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಇಚ್ಛೆಪಡುತ್ತೇನೆ.

ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಮಹಾನ್ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಆಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ವರಾಹ ಗಿರಿ ವೆಂಕಟ ಗಿರಿಯವರ ನಿಧನದ ಬಗ್ಗೆ ಅನೇಕ ಮಿತ್ರ ಸದಸ್ಯರು ಮಾತನಾಡಿ ಗಿರಿಯವರ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಶಂಸೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀಯುತರು ಒರಿಸ್ಸಾದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿ, ಆಂಧ್ರದಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿ ಬಾಳಿ, ತಮಿಳುನಾಡಿನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿ ಆಡಳಿತಗಾರರಾಗಿ ಕೊನೆಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರದ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯಾಗಿ ಅಮೂಲ್ಯ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಶ್ರೀ ಗಿರಿಯವರು ತಮ್ಮತುಂಬು ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸಿ ಉತ್ತಮ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿಧನರಾದುದಕ್ಕೆ ನಮಗಿಲ್ಲರಿಗೂ ಅತಿವ ದುಃಖವಾಗಿದೆ. “ಶರಣರ ಜೀವನವನ್ನು ಮರಣದಲ್ಲಿ ನೋಡು” ಎಂಬಂತೆ ಗಿರಿಯವರು ಉತ್ತಮ ವರ್ಷಗಳು ತುಂಬು ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸಿ ತಮ್ಮ ಕೊನೆಯುಸಿರು ಎಳೆಯುವಾಗಲೂ ಕೂಡ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಬೇನೆಗೂ ತುತ್ತಾಗದೆ ಪ್ರಸನ್ನ ಚಿತ್ತರಾಗಿ ಇಹಲೋಕದ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಮುಗಿಸಿದರು. ಇಲ್ಲಿ ಬೇರೆಯವರು ಇಹಲೋಕವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವುದಕ್ಕೂ, ಗಿರಿಯವರು ತ್ಯಜಿಸಿರುವುದಕ್ಕೂ ಬಹಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ಮಾನ್ಯ ಗಿರಿಯವರು ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಉನ್ನತಿಗಾಗಿ ತಮ್ಮ ಸೇವೆಯನ್ನು ವಿನಿಯೋಗ ಮಾಡಿದಂಥ ಮಹಾನ್ ವ್ಯಕ್ತಿ ಇವರು ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್ ಮತ್ತು ಐರ್ಲೆಂಡ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾರಿಸ್ಟರ್ ಪದವಿ ಪಡೆದರು. ನಂತರ ಛ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಇವರು ವಕೀಲವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಆವಲಂಬಿಸಿದರು. ಆಮೇಲೆ ಮಹಾತ್ಮಾಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಮಾತಿನಪ್ರಕಾರ ಇವರು ರಾಜಕೀಯ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಧುಮುಕಿದರಲ್ಲದೆ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಇರತಕ್ಕ ಕಾರ್ಮಿಕವರ್ಗದವರ ಏಳಿಗೆಗಾಗಿ ಸತತ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಮಾಡಿದಂಥ ಒಬ್ಬ ಮಹಾನ್ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಇವರು ಆಲ್ ಇಂಡಿಯಾ ಟ್ರೇಡ್ ಯೂನಿಯನ್ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್, ಮತ್ತು ಆಲ್ ಇಂಡಿಯಾ ರೈಲ್ವೆ ಮೆನ್, ಫೆಡರೇಷನ್‌ಗಳ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಬಹಳಕಾಲ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದರು. ದಿವಂಗತ ಗಿರಿಯವರು ಶ್ರೀ ರಾಜಗೋಪಾಲಾಚಾರಿಯವರ ಮಂತ್ರಿ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀ ಪ್ರಕಾಶಂರವರ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಮಿಕ ಸಚಿವರಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದರು. ದೇಶದ ಕಾರ್ಮಿಕರಿಗಾಗಿಯೇ ತಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ಮುಡುಪಾಗಿಟ್ಟು ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಒಬ್ಬ ಮಹಾ ನಾಯಕರನ್ನು ಇಂದು ನಾವು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ.

ಅದನ್ನು ನಾನು ಹೆಚ್ಚು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರ ಜೀವನದಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಒಂದು ಅಂಶ ವನ್ನು ನಾವು ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅವರು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರತಕ್ಕ ಸಂದೇಶ ಬಹಳ ಗಮನಾರ್ಹವಾದುದು. ಅವರು ಈ ದೇಶದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಕಾರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಭಿಮಾನವುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರು. ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಧಾರೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಸುಧಾರಣೆಯಾಗಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಮನೋಭಾವನೆಯನ್ನು ಅವರು ತಳೆದಿದ್ದರು. ಅವರು ಗತಿಸಿದ ನಂತರ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ

ಮಾಡಬೇಕಾದಂತಹ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಅಂತ್ಯ ವಿದ್ದಿಗಳನ್ನು ಸರಳವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ಸೂಚನೆ ಮಾಡಿ ಅಂತ್ಯ ವಿದಿಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಹಣವನ್ನು ವೆಚ್ಚ ಮಾಡದೆ ಅದರಿಂದ ಉಳಿಯತಕ್ಕ ಹಣವನ್ನು ಬಡಬಗ್ಗರಿಗೆ ಅನ್ನದಾನ ಮಾಡಬೇಕು ಎನ್ನುವುದು ಅವರ ಅಂತಿಮ ಬಯಕೆಯಾಗಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಅವರು ತಮ್ಮ ಉಯಿಲಿನಲ್ಲಿ ಬರೆದಿಟ್ಟಿದ್ದು ಈಗ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ ಈ ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಅಪಾರವಾಗಿ ದುಡಿದಂತಹ ಮಹಾನ್ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅವರು ಇಂದೂ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಈ ದೇಶಕ್ಕೆ ಅಪಾರವಾದ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಸದನ ಅವರಿಗೆ ಶ್ರದ್ಧಾಂಜಲಿಯನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುವ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿ ಅವರ ಅತ್ಯಂತ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಕೋರುತ್ತಿದೆ, ಅದರಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಜನತಾಪಕ್ಷ ಕೂಡ ಸೇರುತ್ತದೆ ಎಂದು ನಾನು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಶ್ರೀಮತಿ ಯಶೋಧರ ದಾಸಪ್ಪನವರ ಮನೆತನದವರು ರಾಷ್ಟ್ರಸೇವೆಗೆ ಮಿಸಲಾಗಿದ್ದಂತಹವರು. ಶ್ರೀಮತಿ ಯಶೋಧರದಾಸಪ್ಪನವರು ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಬಂದಾಗಿನಿಂದ ಹಿಡಿದು ಈ ದೇಶಕ್ಕೆ ಕಂಕಣಬದ್ಧರಾಗಿ ದುಡಿದಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ಜನತೆಯ ಕಷ್ಟಕಾರ್ಪಣ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ದುಡಿದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಈ ದೇಶದ ರಚನಾತ್ಮಕ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಭಾಗವಹಿಸಿದ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಅವರು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಅದರಲ್ಲೂ ನಿರಂದ್ರೋಗಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಒದಗಿಸುವಂತಹ ಒಂದು ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿ ಹಗಲಿರುಳು ದುಡಿದಿದ್ದಾರೆ. ಅನಾಥ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ, ಅವರು ಈ ದೇಶದ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರ ಅತ್ಯಂತ ಚಿರಶಾಂತಿಯನ್ನು ಕೋರುವುದರಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಜನತಾಪಕ್ಷ ಕೂಡ ಭಾಗಿಯಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ಇನ್ನು ಮೂರನೆಯದಾಗಿ ಈ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಒಂದು ಯುವಜನ ಆಶಾಜ್ಯೋತಿ ಸಂದಿಹೋಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಇಂದು ನಾವು ದಿವಂಗತ ಸಂಜಯಗಾಂಧಿಯವರನ್ನು ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀಮಾನ್ ಸಂಜಯಗಾಂಧಿಯವರ ಕಾಲವನ್ನು ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದಾಗ ಅವರು ನೆಪೋಲಿಯನ್ ನಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದರು ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು, ಅವರು ಯಾವಾಗಲೂ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟಕಾರ್ಪಣ್ಯಗಳನ್ನು ಸ್ವಾಗತ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಸಾಧ್ಯ ಎನ್ನುವ ಪದವನ್ನು ತನ್ನ ಶಬ್ದ ಕೋಶದಿಂದ ನಿರ್ಮೂಲನೆ ಮಾಡಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದವರು ನೆಪೋಲಿಯನ್. ಅದೇ ರೀತಿ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಸಂಜಯಗಾಂಧಿಯವರೂ ಇದ್ದರು ಅವರು ಕಷ್ಟಕಾರ್ಪಣ್ಯಗಳನ್ನು ಸ್ವಾಗತ ಮಾಡಿ ಅದನ್ನು ಎದುರಿಸತಕ್ಕ ಸಾಹಸಮಯ ವ್ಯಕ್ತಿ ಶ್ರೀಮಾನ್ ದಿವಂಗತ ಸಂಜಯಗಾಂಧಿಯವರು ಆಗಿದ್ದರು. ರಾಜಕೀಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ವೈಚಾರಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ಭಿನ್ನತೆ ಇದೆ ಎಂದು ಕೆಲವಾರು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಹೇಳಬಹುದು ಆದರೆ ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ವೈಚಾರಿಕ ಭಿನ್ನತೆ ಇರಲಿಲ್ಲ ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಇತ್ತು ಎಂದು. ಯಾವುದೇ ರಾಜ್ಯ ಅಥವಾ ದೇಶ ಸಮೃದ್ಧಿಯಾಗಬಾರದು ಎಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವ ವ್ಯಕ್ತಿಯೂ ಹೋಗಬಾರದು ಯಾವ ವ್ಯಕ್ತಿಗೂ ಅಂಥಾ ದೃಷ್ಟಿಬುದ್ಧಿ ಬರಬಾರದು. ಈ ದೇಶವನ್ನು ಸಮೃದ್ಧಿಯಾಗಿ ಮಾಡೋಣ ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ದುಡಿಯೋಣ, ನವ ಸಮಾಜವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಭಾವನೆ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಸಂಜಯಗಾಂಧಿಯವರಿಗೆ ಇತ್ತು. ಅವರು ಅದನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಆತಂಕವಾಗಿದ್ದರು. ವೈಚಾರಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಭಿನ್ನತೆ ಇದ್ದರೂ ಕೂಡ ಗುರಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅವರಿಗೆ ಯಾವ ಭಿನ್ನಭಿಪ್ರಾಯವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾವು ಇಂದು ಅವರನ್ನು ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡಬೇಕು ನಿರಂತರವೇ ಇರುವಿಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಅರದ ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ಸುರಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಒಬ್ಬರಾದಮೇಲೆ ಒಬ್ಬರನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಬೇರೆ ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡಿ ಅವರಿಗೆ ಶ್ರದ್ಧಾಂಜಲಿಯನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಬದಲೆ ಕ್ರೂರವಾದ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಶ್ರೀಮಾನ್ ಸಂಜಯಗಾಂಧಿಯವರನ್ನು ಇಂದು ನಾವು ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಾದರೆ ಅವರು ಉಜ್ವಲ ರಾಷ್ಟ್ರಭಿಮಾನ ಉಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ಒಂದು ಇತಿಹಾಸ ಪರಂಪರೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಉಜ್ವಲವಾದ ಅಭಿಮಾನವಿತ್ತು. ಆರ್ಥಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ನಮ್ಮದೇರ ಒಂದು ಭವ್ಯವಾದ ಬುನಾದಿಯ ಮೇಲೆ ಬೆಳೆಯಬೇಕು, ಒಂದು ಮಹತ್ವರವಾದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ರಾಷ್ಟ್ರ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಕಳಕಳಿಯುಳ್ಳ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರವನ್ನು ನಮ್ಮ ಇತಿಹಾಸ ಪರಂಪರೆಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಬೆಳೆಸಬೇಕು ಎಂದುಹೋರಾಡಿದಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿ ಇಂದು ನಮ್ಮ

ಕಣ್ಣರೆಯಾಗಿರುವುದು ನಮಗೆ ಅತೀವ ದುಃಖವನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಅವರು ಯಾವಾಗಲೂ ಸಾಹಸಮಯ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಕೈಹಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ಸೋಮವಾರದ ದಿವಸ ೭ ಗಂಟೆ ೫೫ ನಿಮಿಷ ಕೆಲಸವಾದ ಒಂದು ಸಾಹಸಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದರು. ಕರಾಳ ರಾಹುಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿ ಅವರು ಮೃತ್ಯುವಿನ ಕರಾಳ ಹಸ್ತದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಗತಿಸಿ ಹೋದರು. ಇದು ನಮಗೆ ಅತೀವ ದುಃಖವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇವೊತ್ತು ಈ ದೇಶಕ್ಕೆ ಯುವಜನ ಆಶಾಜ್ಯೋತಿಯೆಂದಿದ್ದ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಸಂಜಯಗಾಂಧಿಯವರನ್ನು ನಾವು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಾವು ಇಂದು ಅವರ ಸ್ಮರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇವೊತ್ತು ಅವರು ಕೈಹಿಡಿದಿದ್ದಂತಹ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳು ಆಕೆಯು ಪಡೆದಂತಹ ಹಸಿಗೂಸನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಭಾರತೀಯನಿಗೂ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೀರು ಧಾರಾಕಾರವಾಗಿ ಸುರಿಯುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಹೃದಯವನ್ನು ಕರಗಿಸುವಂತಹ ಘಟನೆ ನಡೆದು ಹೋಗಿದೆ. ಇಂಥಾ ಮಹಾನ್ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ನಾವು ಇಂದು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಭಗವಂತನು ಅವರ ಅತ್ಯಕ್ಕಿ ಚರಣಾಂತಿಯನ್ನು ಕೊಡಲಿ ಮತ್ತು ಅವರ ತಾಯಿಗೆ ಮತ್ತು ಅವರ ಕುಟುಂಬವರ್ಗದವರಿಗೆ ಅವರ ನಿಧನದಿಂದ ಉಂಟಾಗಿರುವ ದುಃಖವನ್ನು ಸಹಿಸಲು ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕರಣಿಸಲಿ ಎಂದು ನಾನು ಭಗವಂತನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ ಮತ್ತು ಅವರ ನಿಧನದ ಬಗ್ಗೆ ಸಂತಾಪವನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು ತಂದಿರುವ ನಿರ್ಣಯದಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯಜನತಾಪಕ್ಷವು ಭಾಗವಹಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ಶ್ರದ್ಧಾಂಜಲಿಯನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀ ವೈ. ರಾಮಕೃಷ್ಣ.—(ಕಾನೂನು ಪರಿಪಾಲನೆ ಮತ್ತು ಸಂಸದೀಯ ಶಾಖೆಯ ಸಚಿವರು)—
ಮಾನ್ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೇ ಇವೊತ್ತು ೩ ಜನ ನಾಯಕರು ನಮ್ಮಿಂದ ಕಣ್ಣರೆಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಶ್ರದ್ಧಾಂಜಲಿಯನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನಾವು ಸೇರಿದ್ದೇವೆ. ಶ್ರೀಮಾನ್ ಸಂಜಯಗಾಂಧಿಯವರು ಈ ದೇಶದ ಒಂದು ಆಶಾಕಿರಣವಾಗಿ ಮೆರೆದು ಇಂದು ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣರೆಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ನಮ್ಮ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಒಂದು ಹೊಸ ಧೋರಣೆ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಒಂದು ಹೊಸ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಹೊರಟರು. ಆದರೆ ಹೊಸ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಹೊಸ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದ್ದ ನಿಜವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ನಾವು ಇಂದು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಅವರು ಸಂಘಟನಾ ಶಕ್ತಿಗೆ ಹೆಸರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರು ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿದ್ದಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಇರುವವರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸತಕ್ಕವರಾಗಿದ್ದರು. ಶ್ರೀಮಾನ್ ಕಕ್ಕಿಲಾಯ ಅವರು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಕಾದು ನೋಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ನಾವು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಕೂಡ ಅಂಥಾ ಅಪೂರ್ವವಾದ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಬಹುಶಃ ನನ್ನ ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಒಂದು ಧೀಮಂತ ನಾಯಕತ್ವ ಈ ದೇಶಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಶ್ರೀಮಾನ್ ವೀರಪ್ಪ ಮೊಯಿಲಿಯವರು ಹೇಳಿದಹಾಗೆ ಅವರ ಒಂದು ಸಾಹಸಮಯವಾದ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಈ ದೇಶಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅವರ ಒಂದು ನಿಧನದಿಂದ ಯಾವ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ತುಂಬಲಾರದ ನಷ್ಟ ಉಂಟಾಗಿದೆ. ಅವರ ತಾಯಿಯವರಾದ ಶ್ರೀಮತಿ ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿಯವರಿಗೆ ಅವರ ನಿಧನದಿಂದ ಉಂಟಾಗಿರತಕ್ಕ ದುಃಖವನ್ನು ಸಹಿಸಲು ಪರಮಾತ್ಮನು ಅವರಿಗೆ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡಲಿ ಎಂದು ನಾನು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

ಹಾಗೆಯೇ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಗಿರಿಯವರು ತುಂಬಾ ವಿದ್ಯಾವಂತರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಜೀವನದ ಎಲ್ಲಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ದುಡಿದು ಒಂದು ವಿಶೇಷವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದರು. ಅವರು ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ, ರಾಜ್ಯಪಾಲರಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಕೊನೆಗೆ ಈ ದೇಶದ ಪ್ರೆಸಿಡೆಂಟರಾಗಿಯೂ ಅವರು ಸೇವೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಅವರು ಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿರಲಿ, ಪ್ರೆಸಿಡೆಂಟರಾಗಿರಲಿ ಯಾವುದೇ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಅವರು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರೊಡನೆ ಬೆರೆತು ಅವರ ಕಷ್ಟಕಾರ್ಪಣ್ಯಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳಾಗಿ ಬಾದಮೇಲೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಭವನದ ಗೇಟನ್ನು ಸಾರ್ವಜನಿಕರ ಸಂಚಾರಕ್ಕೆ ತೆಗೆಸಿದಂತಹ ಕೀರ್ತಿ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಗಿರಿಯವರಿಗೆ ಸಲ್ಲಬೇಕು. ಜಾಬ್ ಮಿಲಿಯನ್ ಎಂದು ಏನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಅದನ್ನು ಬಿತ್ತರಿಸಿದವರು ಶ್ರೀಮಾನ್ ಗಿರಿಯವರು. ಕೋ ಆಪರೇಟಿವ್ ಫಾರ್ಮಿಂಗ್ ಎಂದು ಏನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಅದನ್ನು ಬಿತ್ತರಿಸಿದವರು ಶ್ರೀಮಾನ್ ಗಿರಿಯವರು. ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದು ಎಂದು ಯಾವುದು ತೋರುತ್ತಿತ್ತು ಅದನ್ನು ಅವರು ಯಾವಾಗಲೂ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು ಅವರು ನಮ್ಮ ದೇಶದ ರಾಜ್ಯಪಾಲರಾಗಿ ಅನೇಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ರಾಜ್ಯಪಾಲರಾಗಿ ಈ ಸಭೆಯ

ಅಧ್ಯಕ್ಷಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಈ ಸಭೆಯನ್ನು ದ್ವೇಷಿ ಭಾಷಣ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ನಮ್ಮ ಕಣಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದಂತೆ ಇವೆ. ಇಂಥಾ ಮಹಾನ್ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ತುಂಬು ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸಿ ಇಂದು ನಮ್ಮಿಂದ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಿದ್ದಾರೆ, ಭಗವಂತನು ಅವರ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಚಿರಶಾಂತಿಯನ್ನು ಕೊಡಲಿ ಎಂದು ನಾನು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

ಇನ್ನು ಮತ್ತೊಂದು ದುಃಖಕರವಾದ ಘಟನೆ ಎಂದರೆ ಶ್ರೀಮತಿ ಯಶೋಧರಾ ದಾಸಪ್ಪನವರ ನಿಧನದ ವಿಚಾರ. ಅವರು ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರಥಮ ಮಹಿಳಾ ನಾಯಕಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಆಗ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯ ಗದ್ದುಗೆಗೆ ಏರಿದವರಲ್ಲಿ ಅವರು ಮೊದಲನೆಯವರು.

ಅವರು ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಆರೆ ಪದವಿ ರಚನಾತ್ಮಕವಾದ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದರು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಇವರು ಮಹಾತ್ಮಗಾಂಧಿಯವರ ಅನುಯಾಯಿಗಳು ಎಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ನಾನು ಸಂತೋಷಪಡುತ್ತೇನೆ. ಅವರು ಅಚಲವಾದಂಥ ನೀತಿಯನ್ನು ಪಾಲಿಸಿದರಾದ ಬಗ್ಗೆ ತಾಳಿದ್ದರು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ರಿಜನರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಇದ್ದ ಆಸಕ್ತಿ ಚಿರಸ್ಮರಣೀಯವಾದುದು. ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತಾ ನಿವಾರಣೆಯ ವಿಚಾರ ಅವರ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಅಂಟಿದಂಥ ವಿಚಾರವಾಗಿತ್ತು. ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ರಾಜ್ಯಾಂಗ ಜಾರಿಗೆ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ ಇವರ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಕೈಹಾಕಿ ಒಬ್ಬ ಹರಿಜನ ಮಗುವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸಾಕಿ ಅದನ್ನು ನಂತರ ಬೇರೆಯವರ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟರು. ಇಂಥ ಒಬ್ಬ ಧೀಮಂತ ಮಹಿಳೆಯನ್ನು ನಾವು ಇಂದು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಅವರ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಭಗವಂತನು ಕರುಣಿಸಲಿ ಎಂದು ಹೇಳಿ ನನ್ನ ಎರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತೇನೆ.

SRI C. M. ARMUGHAM (K. G. F.).—Sir, the former President Sri V. V. Giri was one of the founding fathers of the labour movement in the country. He tirelessly fought for securing the just rights of the working class in establishing the trade unions in the country. In fact, we had the rare opportunity and privilege of inviting him to Kolar Gold Fields where he helped us to establish a trade union for the Gold Mine industry. He not only headed major unions but also led several labour movements to achieve the genuine demands of the working classes in the country. Sri V. V. Giri was essentially a trade unionist. The late president occupied several key positions in the affairs of the nation such as a Minister in Tamil Nadu, Labour Minister at the Centre, High Commissioner, Governor of several states Vice President and President. Whatever the position he held, he not only adorned the chair, but always fought for the cause of the working classes and the working classes were always near and dear to him. He will be remembered for ever as a freedom fighter, a statesman, a trade unionist and a friend, philosopher and guide to the workers and the poor. He was a great parliamentarian and he wanted to preserve democracy in the country. I along with the other members of the House pay my humble homage to the departed leader.

Sir, people were shocked and stunned to hear the untimely death of Sri Sanjay Gandhi, the second son of our Prime Minister. He had a short span of life. He was 33 years of age. He was known

throughout the country as a dynamic youth leader who rejuvenated youth movement in the country and inducted youths in the ruling party, legislatures, parliament, states and central cabinets as well as Chief Ministers in certain states. It is a great loss for the Prime Minister, and an irreparable loss for our Chief Minister Sri R. Gundu Rao, who happened to be his close friend. It is very difficult and very hard also to fill up the vacuum caused by the death of Sri Sanjay Gandhi. I along with the other members join in expressing our condolences to the members of the bereaved family, more particularly to the Prime Minister.

Sir, Smt. Yashodaramma Dasappa, whom I had no occasion to see, but I have seen her works, was devoted, dedicated towards the welfare of women. She was responsible for establishing several hostels and schools in this State. I join with all the members to pay our respects for the departed leader.

MR. SPEAKER.—I request hon. Members to stand in silence for two minutes as a mark of respect to the departed souls.

The house stood in silence for two minutes as a mark of respect to the memory of the departed)

MR. SPEAKER.—The House now stands adjourned to meet tomorrow at 12 Noon.

The House adjourned at Two of the Clock to meet again at Two of the clock on Friday the 27th June 1980.